

การลาออกกลางคัน ของนักศึกษามหาวิทยาลัยชีวิต

ปาณฉัตร ทิพย์สุข

สุริยาพร จันทร์เจริญ

ฉันท์หทัย (อรรถัย) อัจฉา

รุ่งทอง ครามานนท์

การลาออกกลางคันของนักศึกษามหาวิทยาลัยชีวิต

ปาณฉัตร ทิพย์สุข

สุริยาพร จันทรเจริญ

ฉันทิหทัย (อรทัย) อาจอ้า

รุ่งทอง ครามานนท์

โครงการวิจัย ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาทางเลือก
และผลที่เกิดขึ้นในบริบทของสถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน

สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล

ร่วมกับ

สถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน (สรพ.)

สนับสนุนโดย

บริษัท ปตท.จำกัด (มหาชน) และ มูลนิธิพลังที่ยั่งยืน

การลาออกกลางคันของนักศึกษามหาวิทยาลัยชีวิต

ปาณฉัตร ทิพย์สุข และคณะ

การลาออกกลางคันของนักศึกษามหาวิทยาลัยชีวิต.-- นครปฐม : สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล, 2562.

54 หน้า.-- (โครงการวิจัย ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาทางเลือกและผลที่เกิดขึ้นในบริบทของ สถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน).

1. การออกกลางคัน. I. ปาณฉัตร ทิพย์สุข. II. ชื่อเรื่อง.

เอกสารทางวิชาการ / สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล หมายเลข 481

371.2913

ISBN 978-616-443-253-6

จำนวน : 60 เล่ม

พิมพ์ครั้งที่ 1 : มกราคม 2562

ปกและรูปเล่ม : ปาณฉัตร ทิพย์สุข

จัดพิมพ์ : สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล

999 ถนนพุทธมณฑลสาย 4 ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

โทรศัพท์ 0-2441-0201-4 โทรสาร 0-2441-9333

www.ipsr.mahidol.ac.th

ร่วมกับ สถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน, บริษัท ปตท.จำกัด (มหาชน)

และมูลนิธิพลังที่ยั่งยืน

พิมพ์ที่ : โรงพิมพ์เดือนตุลา

39/205-206 ซอยวิภาวดีรังสิต 84 แขวงสนามบิน เขตดอนเมือง กรุงเทพฯ

โทรศัพท์ 0-2996-7392-4 โทรสาร 0-2996-7395

คำนำ

รายงานการวิจัยเรื่อง “การลาออกกลางคันของนักศึกษามหาวิทยาลัยชีวิต” เป็นผลผลิตหนึ่งใน 6 เรื่อง ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานของ “โครงการวิจัย ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษาทางเลือกและผลที่เกิดขึ้นในบริบทของสถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน” โดยคณะนักวิจัยจากสถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจาก บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) และ มูลนิธิพลังที่ยั่งยืน และได้รับการสนับสนุนด้านข้อมูลและกระบวนการทำงานวิจัยจากสถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน (สรพ.) หรือที่รู้จักกันในนาม “มหาวิทยาลัยชีวิต”

รายงานเล่มนี้มุ่งหาสาเหตุและปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผู้เรียนออกกลางคัน การทราบข้อมูลดังกล่าวเพื่อที่จะได้หาวิธีการแก้ไข หรือลดอุปสรรคที่มาจากทั้งตัวผู้เรียน ผู้จัดการศึกษา ซึ่งจะทำให้ สรพ. จัดการศึกษาที่มีทั้งประสิทธิภาพและประสิทธิผลได้มากยิ่งขึ้น

อย่างไรก็ดี ถึงแม้ผลการวิจัยจะบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ทุกประการแล้ว แต่เจตนารมณ์สำคัญของคณะผู้วิจัยและผู้ให้ข้อมูล หวังอย่างเดียวกัน คือ การคิดค้นแนวทางร่วมกันในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการลาออกกลางคัน โดยเฉพาะปัจจัยด้านการเงิน การบริหารจัดการเวลา ตลอดจนการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้มีคุณภาพสมกับความคาดหวังของผู้เรียนที่สนใจแนวคิดและปรัชญาของมหาวิทยาลัยชีวิต

ความร่วมมือ การต้อนรับ และความเต็มใจยิ่งที่คณะผู้วิจัยได้รับจากคณะบริหารส่วนกลาง อาจารย์และอดีตอาจารย์ทุกศูนย์ฯ เจ้าหน้าที่ฝ่ายสนับสนุน บัณฑิต ผู้เรียน สมาชิกในครอบครัวผู้เรียน ผู้นำชุมชน ประชาชน ชลช. ในช่วงการเก็บข้อมูลภาคสนาม แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าผู้เกี่ยวข้องทุกท่านให้คุณค่ากับการวิจัย ติดตาม และประเมินผลในครั้งนี้ในระดับสูง นอกจากการปฏิบัติงานด้านการวิจัยจนบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ทั้งหมดแล้ว คณะผู้วิจัยยังประสงค์ที่จะเห็นการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ให้คุ้มค่าเต็มที่ เพื่อนำไปสู่การปรับปรุง แก้ไข พัฒนา ยกระดับองค์กร รวมถึงระบบและกลไกต่าง ๆ และองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหมดกับการจัดการศึกษาทางเลือกของ สรพ.

คณะผู้วิจัยหวังเพียงว่า รายงานการวิจัยหรือข้อค้นพบต่าง ๆ ในผลงานเล่มนี้ จะเป็นเทียนที่ช่วยจุดประกายไปสู่การเปลี่ยนแปลงมหาวิทยาลัยชีวิตให้เป็น มหาวิทยาลัยทางเลือกที่มีความคุ้มค่ามากที่สุดสำหรับผู้ที่ต้องการเรียนรู้ตลอดชีวิต และสามารถดำรงสถานภาพการเป็น “โอกาสและความหวัง” และ “แสงเทียนสองทาง” ในเส้นทางการจัดการศึกษาทางเลือกเพื่อปวงชนของสังคมไทยได้อย่างแท้จริงต่อไป

ตราบนานเท่านาน

คณะผู้วิจัย

20 พฤศจิกายน 2561

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาการลาออกกลางคันของนักศึกษามหาวิทยาลัยชีวิต สำเร็จลงด้วยดีด้วยความร่วมมือจากคณาจารย์และเจ้าหน้าที่มหาวิทยาลัยชีวิต ทั้งส่วนกลางและศูนย์การเรียนรู้เพื่อปวงชนในจังหวัดที่ได้เก็บข้อมูลเดือนมกราคม – พฤษภาคม 2561

คณะวิจัยติดตามและประเมินผล ขอขอบคุณเป็นอย่างสูงผู้ให้ความร่วมมือทุกท่าน นับตั้งแต่คณาจารย์และเจ้าหน้าที่ สรพ. ส่วนกลางที่ได้ให้ข้อมูลเบื้องต้น และตรวจสอบแบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บข้อมูลคณาจารย์และเจ้าหน้าที่ส่วนภูมิภาค ที่ได้อำนวยความสะดวกในการใช้สถานที่ ติดตามและประสานงานแจกจ่ายและเก็บแบบสอบถาม และโดยเฉพาะอย่างยิ่งขอขอบคุณอดีตผู้เรียนมหาวิทยาลัยชีวิตที่ได้สละเวลาให้คณะวิจัยฯ ได้สัมภาษณ์เป็นการส่วนตัว รวมถึงทุกท่านที่ได้ส่งแบบสอบถามกลับทางไปรษณีย์

คณะวิจัยฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่ารายงานการศึกษาปัจจัยและสาเหตุการลาออกกลางคันนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการหาแนวทางแก้ไขปัญหาลาออกกลางคันของนักศึกษามหาวิทยาลัยชีวิต และบรรลุผลในการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น

คณะผู้วิจัย

20 พฤศจิกายน 2561

บทสรุปผู้บริหาร

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยและสาเหตุหลักที่มีผลต่อการลาออกกลางคันของนักศึกษามหาวิทยาลัยชีวิต และความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการออกกลางคันในแต่ละด้านของนักศึกษา กลุ่มตัวอย่างคือนักศึกษามหาวิทยาลัยชีวิตที่เข้าศึกษาในปีการศึกษา 2554-2560 จำนวน 51 คน ที่ได้มาจากแบบสอบถามที่ส่งกลับคืนทางไปรษณีย์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการศึกษาเชิงปริมาณ ดังนี้

1. ผู้ตอบแบบสอบถาม ร้อยละ 57 เป็นเพศชาย และ ร้อยละ 43 เป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 47 ปี ส่วนใหญ่จัดอยู่ในกลุ่มอายุ 40-49 ปี (ร้อยละ 33) รองลงมาคือกลุ่มอายุ 50-59 ปี (ร้อยละ 26) ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกร (ร้อยละ 29) รองลงมาคือ เป็นเจ้าหน้าที่หรือพนักงานในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ร้อยละ 21) สำหรับระดับการศึกษาเดิมก่อนเข้าเป็นนักศึกษาที่มหาวิทยาลัยชีวิต เกือบครึ่งหนึ่งของผู้ตอบแบบสอบถามจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายจากการศึกษานอกโรงเรียน รองลงมา ร้อยละ 25 จบการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ หรือ ปวช./ปวส.

2. ก่อนยุติการศึกษาที่มหาวิทยาลัยชีวิต ผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 73 ไม่ได้ปริญญาด้านการศึกษาระดับปริญญาตรี ซึ่งส่วนหนึ่งชี้ให้เห็นว่ามีช่องว่างในการสื่อสารกัน ในขณะที่ร้อยละ 27 ได้ปริญญาด้านการศึกษาระดับปริญญาตรีแล้ว เมื่อสอบถามถึงโอกาสกลับมาศึกษาต่อที่มหาวิทยาลัยชีวิตอีกครั้ง เกือบครึ่งหนึ่งของผู้ตอบแบบสอบถาม หรือร้อยละ 49 ยินยอมกลับมาศึกษาอีกครั้ง ส่วนผู้ที่ไม่อยากกลับมาเรียนต่อมีร้อยละ 29

3. ปัจจัยที่เป็นสาเหตุสำคัญที่สุดในการออกกลางคันของนักศึกษามหาวิทยาลัยชีวิต ส่วนใหญ่ระบุว่า เป็นเรื่องค่าใช้จ่าย (ร้อยละ 51) รองลงมาคือ เรื่องเวลา (ร้อยละ 23)

4. เมื่อพิจารณาจำนวนปัจจัยหลักหลายปัจจัยประกอบกัน คือ ปัจจัยคุณภาพด้านการบริหารจัดการ ด้านคุณภาพผู้สอนและการจัดกระบวนการเรียนรู้ ด้านค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษา และเหตุผลส่วนตัวของผู้เรียน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ คือ ร้อยละ 29 ที่ลาออกเพราะมีปัจจัย 3 ด้านที่เป็นสาเหตุประกอบกัน ในขณะที่ร้อยละ 17 ระบุว่า มีเพียงปัจจัยเดียวเท่านั้นที่เป็นสาเหตุให้ลาออก และร้อยละ 14 ระบุว่า ทั้ง 5 ปัจจัยที่เป็นสาเหตุหรือปัจจัย-

องค์ประกอบให้ลาออก

5. เมื่อพิจารณาสาเหตุการออกกลางคันที่ผู้ตอบแบบสอบถามระบุถึง จากมากไปหาน้อย พบว่า สาเหตุเรื่องค่าเล่าเรียนแพง (ร้อยละ 59) และมึງงานประจำมากขึ้น ทำให้ไม่มีเวลาเข้าร่วมกิจกรรมหรือเรียนได้ไม่เต็มที่ (ร้อยละ 59 เช่นเดียวกัน) เป็นสาเหตุแรกสุดในการตัดสินใจยุติการศึกษา ส่วนสาเหตุอื่น ๆ ที่มีความสำคัญรองลงมา คือ มีการระงับการประกอบอาชีพในวันเสาร์และอาทิตย์

6. ทุกสาเหตุที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นค่าใช้จ่าย เวลา ตัวผู้สอน ผู้เรียน การบริหารจัดการ ล้วนส่งผลต่อการตัดสินใจลาออกก่อนสำเร็จการศึกษา ในเรื่องค่าใช้จ่ายการศึกษา ควรมีระบบสนับสนุนต่าง ๆ ให้กับผู้เรียนทั้งก่อนและระหว่างการเข้าศึกษา เช่น ระบบการออมของผู้เรียน, กองทุนกู้ยืมจากสถาบันการเงินภาครัฐหรือที่สามารถร่วมกันจัดตั้งขึ้นเพื่อการศึกษา ส่วนในเรื่องของเวลา ผู้สอนควรมีการให้คำแนะนำในเรื่องการบริหารจัดการเวลาของผู้เรียนเป็นรายกรณีอย่างใกล้ชิดตามแผนการบริหารจัดการเวลา เพราะเป็นตัวชี้วัดความสำเร็จในการสนับสนุนการใช้แผน 4 แผน สำหรับความเชื่อมั่นในตัวผู้สอน อาจารย์ที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญในการเป็นต้นแบบที่ควรประพฤติปฏิบัติที่สอดคล้องกับแนวคิดและปรัชญาของมหาวิทยาลัย

สำหรับผลการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ มีดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก มี 6 คน เพศชาย 5 คน เพศหญิง 1 คน อายุต่ำสุด 32 ปี อายุสูงสุด 73 ปี อาชีพหลักเกษตรกร 3 คน ลูกจ้าง 1 คน ค้าขาย 1 คน ผู้สูงอายุไม่มีอาชีพ 1 คน

2. ส่วนใหญ่ประสบปัญหาด้านการเงินเป็นสำคัญ ซึ่งมาจากจุดเปลี่ยนของชีวิต เช่น มีภาระงานมากขึ้น มีปัญหาสุขภาพ ปัญหาครอบครัว ปรับเปลี่ยนงาน เมื่อถึงเวลาในการจ่ายค่าเล่าเรียนในภาคการศึกษาถัดไป สถานการณ์ทางการเงินของผู้เรียน ณ ขณะนั้นเป็นเหตุให้เกิดการตัดสินใจไม่ศึกษาต่อที่มีนัยสำคัญ เกือบทุกคนได้รับประโยชน์จากการเรียนมหาวิทยาลัย ชีวิตและได้นำไปใช้ต่อแม้ว่าจะไม่ได้ศึกษาต่อแล้ว และบางคนเมื่อสามารถจัดการเวลากับการเงินได้แล้ว อาจกลับมาศึกษาต่อ

คำแนะนำ/ข้อเสนอแนะสำหรับมหาวิทยาลัยชีวิตในกรณีการออกจากการศึกษา กลางคันของผู้เรียน คือ

1. ผู้ที่จำเป็นต้องยุติการศึกษาก่อนสำเร็จตามหลักสูตร ควรได้รับใบประกาศนียบัตรหรือใบรับรองว่าเป็นผู้ที่ผ่านกระบวนการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยชีวิต เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกภาคภูมิใจ และไม่ควรบันทึกข้อมูลนักศึกษาว่าเป็นผู้ออกกลางคัน แต่ให้ระบุว่าจำเป็นต้องพักการศึกษาชั่วคราว เมื่อผู้ที่จำเป็นต้องออกกลางคันหรือต้องพักการศึกษาชั่วคราว มีความพร้อมอีกครั้ง สามารถใช้ประกาศนียบัตรหรือใบรับรองดังกล่าวเป็นหลักฐานในการเรียนต่อที่มหาวิทยาลัยชีวิตได้

2. ควรมีการพัฒนาหรือปรับปรุงระบบฐานข้อมูลผู้ศึกษามหาวิทยาลัยชีวิตทุกคนให้ทันสมัย ถูกต้องอยู่เสมอ โดยไม่ระบุว่าผู้เรียนลาออกไปแล้ว ฐานข้อมูลนี้สามารถใช้เพื่อประชาสัมพันธ์กิจกรรมของมหาวิทยาลัยชีวิต เพื่อให้ผู้เรียนทุกคนได้รับการแจ้งข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยอย่างต่อเนื่อง และยังทำให้ทุกคนมีความรู้สึกว่าได้รับการยอมรับ เป็นส่วนหนึ่งของเครือข่ายมหาวิทยาลัยชีวิต หรือเคยเป็นศิษย์เก่าของมหาวิทยาลัยชีวิต

3. เพื่อแก้ปัญหาการลาออกกลางคันของผู้ที่มีปัญหาด้านการเงิน ควรแจ้งให้ผู้เรียนได้รับรู้ค่าใช้จ่ายที่แท้จริง นอกจากค่าเล่าเรียนรายเทอม และควรมุ่งไปที่ผู้เรียนที่มีเงินออมก่อนเข้าเรียน และควรมีการประเมินสถานะทางเศรษฐกิจของผู้ที่จะเป็นนักศึกษา โดยเฉพาะผู้สูงอายุที่ไม่มีรายได้

4. ควรพยายามลดช่องว่างในการสื่อสารซึ่งกันและกันระหว่างผู้สอน/ผู้จัดกระบวนการเรียนรู้/ผู้บริหารกับผู้เรียน ควรสื่อสารตั้งแต่แรกว่าถ้าท่านใดมีปัญหาเรื่องค่าใช้จ่าย ควรแจ้งให้เพื่อนที่เรียนรุ่นเดียวกันและอาจารย์/ผู้บริหารทราบ เพื่อให้มีกระบวนการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เช่น การจัดตั้งกองทุน/การระดมเงินออม/การแสวงหาหนทางในการสร้างรายได้ร่วมกัน โดยได้รับการสนับสนุนจากอาจารย์/ผู้บริหารของศูนย์การเรียนรู้ต่าง ๆ ซึ่งเชื่อว่า ถ้ามีการสื่อสารกันมากเท่าใด ช่องว่างต่าง ๆ ย่อมลดลง และโปรดอย่าลืมว่า การมีชีวิตที่ดีขึ้น การมีรายได้ การมีเงินออม การมีสุขภาพที่ดีขึ้น การบริหารจัดการเวลาได้ดี ฯลฯ ล้วนแต่เป็นความท้าทายในเชิงการเปลี่ยนแปลงตนเองของผู้เรียนมหาวิทยาลัยชีวิต ที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาและแนวคิดของมหาวิทยาลัยชีวิต ที่ระบุว่า ชีวิตดีขึ้นตั้งแต่วันแรกหรือภาคการศึกษาแรกที่มาเรียน และยังสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงตนเองผ่านแผน 4 แผน ที่ครอบคลุมทั้งการวางแผนชีวิตและ

เป้าหมาย ที่เชื่อมกับการบริหารจัดการเวลาในชีวิต การจัดการด้านการงาน/อาชีพ การจัดการด้านรายได้/การเงิน และการจัดการสุขภาพ ดังนั้น ทุกฝ่ายควรให้ความสำคัญกับเรื่องนี้เพราะเป็นตัวชี้วัดความสำเร็จที่สำคัญมากของมหาวิทยาลัยชีวิต

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ข
บทสรุปผู้บริหาร	ค
บทที่ 1 บทนำ	1
1. วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
2. คำถามในการวิจัย	3
3. ขอบเขตของการวิจัย	3
4. นิยามศัพท์	3
5. วิธีดำเนินการวิจัย	3
6. ประโยชน์ที่ได้รับ	5
บทที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ	7
1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	7
2. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยและสาเหตุที่เกี่ยวข้องกับการออกกลางคัน	11
3. ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะผู้ตอบแบบสอบถามและ สาเหตุที่สำคัญที่สุดที่ทำให้ออกกลางคัน	16
บทที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ	19
บทที่ 4 สรุปผลการวิจัย	29
1. ข้อมูลเชิงปริมาณ	29
2. ข้อมูลเชิงคุณภาพ	31
บทที่ 5 อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	33
1. อภิปรายผล	33
2. ข้อเสนอแนะ	34
ภาคผนวก	36
ก. ตารางสรุปข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	36
ข. แบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ	38

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2-1 เหตุผลที่อยาก และ ไม่อยาก กลับมาเรียนต่อที่มหาวิทยาลัยชีวิต	10
ตารางที่ 2-2 จำนวนและร้อยละของสาเหตุด้านคุณภาพการบริหารจัดการของมหาวิทยาลัยชีวิต	12
ตารางที่ 2-3 จำนวนและร้อยละของสาเหตุด้านคุณภาพผู้สอน และการจัดกระบวนการเรียนรู้	12
ตารางที่ 2-4 จำนวนและร้อยละของสาเหตุด้านค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษา	13
ตารางที่ 2-5 จำนวนและร้อยละของสาเหตุด้านครอบครัวและเศรษฐกิจ	13
ตารางที่ 2-6 จำนวนและร้อยละของสาเหตุด้านเหตุผลส่วนตัวของผู้เรียน	14
ตารางที่ 2-7 สรุปสาเหตุที่มีผลต่อการออกกลางคัน 5 อันดับแรก	15
ตารางที่ 2-8 จำนวนปัจจัยหลักที่เป็นสาเหตุการออกกลางคัน	16
ตารางที่ 3-1 สรุปข้อมูลพื้นฐานของกรณีผู้ลาออกกลางคัน	19

สารบัญแผนภาพ

	หน้า
แผนภาพที่ 2-1	ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ 7
แผนภาพที่ 2-2	จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามกลุ่มอายุ (คน) 8
แผนภาพที่ 2-3	จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอาชีพหลัก (คน) 8
แผนภาพที่ 2-4	ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระดับการศึกษาก่อนเข้าเรียน 9
แผนภาพที่ 2-5	ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามการได้รับคำปรึกษาจากอาจารย์ ก่อนลาออก 9
แผนภาพที่ 2-6	ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกความต้องการการกลับมาศึกษาต่อ 10
แผนภาพที่ 2-7	ร้อยละสาเหตุที่สำคัญสุด ของการตัดสินใจลาออกกลางคัน 11
แผนภาพที่ 2-8	ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถามที่ออกกลางคันด้วยสาเหตุสำคัญที่สุด จำแนกตามเพศ 16
แผนภาพที่ 2-9	ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถามที่ออกกลางคันด้วยสาเหตุที่สำคัญที่สุด จำแนกตามกลุ่มอายุ 17
แผนภาพที่ 2-10	ร้อยละอาชีพผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามสาเหตุเรื่องเวลา และค่าใช้จ่าย 18

บทที่ 1

บทนำ

สถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน มุ่งเน้นจัดการศึกษาให้กับผู้เรียนที่อยู่ในชุมชน ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตนเองในทิศทางที่ดีขึ้น สาระความรู้และกิจกรรมการเรียนรู้มุ่งตอบสนองต่อการนำไปใช้ในชีวิตจริงของผู้เรียน ทั้งเพื่อพัฒนาตนเอง และพัฒนาชุมชนที่อาศัยอยู่ การจัดการศึกษาเพื่อชุมชนและสังคมของมหาวิทยาลัยชีวิตจึงแตกต่างจากมหาวิทยาลัยทั่วไป ที่ไม่ได้มุ่งเน้นไปที่ใบปริญญาสำหรับผู้ที่ต้องการเป็นแรงงานในระบบเศรษฐกิจกระแสหลัก แต่เน้นไปที่การเปลี่ยนแปลงตนเอง และไม่หยุดการพัฒนาตนเอง จนนำไปสู่การอยู่อย่างมีศักดิ์ศรี และมีกินในท้องถิ่นตนเอง ดังนั้น องค์ประกอบสำหรับการเรียนรู้ในมหาวิทยาลัยชีวิต อาทิ หลักสูตร กระบวนการ ผู้จัดและผู้ให้ความรู้ บรรยายภาค สถานที่ และอื่น ๆ จึงออกแบบมาเพื่อให้ผู้เรียน โดยเฉพาะผู้ที่ปฏิเสธการศึกษาในมหาวิทยาลัยกระแสหลัก ได้เรียนรู้และปฏิบัติได้ในชีวิตจริง ให้สามารถสร้างอาชีพ หรือต่อยอดสิ่งที่ทำอยู่เดิมในขณะที่กำลังเรียนอยู่ที่มหาวิทยาลัยชีวิต อาจกล่าวได้ว่า มหาวิทยาลัยชีวิตได้เชื้อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสศึกษาหาความรู้และพัฒนาศักยภาพของตนเองให้มากที่สุด และลดอุปสรรคในการเข้าถึงการศึกษาระดับอุดมศึกษา โดยให้มีการจัดการศึกษาในชุมชนหรือท้องถิ่น ที่ไม่จำกัดสถานที่การเรียนรู้ ผู้เรียนเข้าเรียนในวันเสาร์และอาทิตย์ ใช้เวลาเรียนในการจบหลักสูตร 3 ปี และสามารถผ่อนชำระค่าเทอมได้ รวมถึงสนับสนุนให้ผู้เรียนสร้างรายได้จากการทำโครงการเพื่อเป็นรายได้สนับสนุนค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษา

อย่างไรก็ตาม เชื่อว่าผู้ที่เข้าเรียนมหาวิทยาลัยชีวิต จะสามารถสำเร็จการศึกษาได้ทั้งหมด ส่วนหนึ่งต้องออกจากการศึกษากลางคัน ด้วยสาเหตุหลายอย่างประกอบกัน จากข้อมูลฝ่ายทะเบียนและประเมินผล พบว่านักศึกษาปีการศึกษา 2554 – 2557 ไม่สำเร็จการศึกษา จำนวน 312 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 5.3 จากนักศึกษาทั้งหมด 5,920 คน การออกกลางคันหรือนักศึกษาไม่สำเร็จการศึกษาตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ถือได้ว่า เป็นความสูญเสียเปล่าทางการศึกษา และเป็นการบริหารจัดการศึกษาที่ขาดประสิทธิภาพ ซึ่งทั้งสองอย่างมีความสัมพันธ์กัน กล่าวคือ สถาบันศึกษาลงทุนในปัจจุบันนำเข้าหรือต้นทุนการผลิตสูงทั้งบุคลากร เงิน วัสดุอุปกรณ์ เวลา และการบริหารจัดการ แต่ผลผลิตอยู่ในระดับต่ำกว่าเป้าหมาย ตัวผู้เรียนไม่บรรลุความสำเร็จในการศึกษา และอาจมองตัวเองไร้ความสามารถหรือด้อยคุณค่า เมื่อเปรียบเทียบกับผู้อื่น ชุมชน

หรือสังคมเสียโอกาสในการมีทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่าตามที่สังคมคาดหวัง สรุปได้ว่า การออกกลางคัน เป็นตัวชี้วัดการเกิดความสูญเสียเปล่าทางการศึกษา ซึ่งทำให้เกิดผลเสียในด้านค่าใช้จ่ายที่อาจทำให้ผู้ที่ให้เงินทุนหรือสนับสนุนต่าง ๆ รู้สึกว่าเป็นการลงทุนที่เปล่าประโยชน์ และในส่วนผู้เรียนหรือผู้ที่สนับสนุนค่าเล่าเรียนอาจรู้สึกอย่างเดียวกัน

นับตั้งแต่มีการจัดตั้งสถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน และเปิดรับนักศึกษาในปี 2553–54 ยังไม่มีการวิเคราะห์ปัจจัยที่ทำให้ศึกษามหาวิทยาลัยชีวิตออกกลางคันอย่างเป็นรูปธรรม จากข้อมูลเบื้องต้น เหตุที่ทำให้นักศึกษาออกกลางคันมีหลายมิติ อาทิเช่น ผู้ที่มีเวลาเรียน แต่ไม่มีเงินเสียค่าเล่าเรียน ส่วนผู้ที่มีเงินพอสำหรับค่าเล่าเรียน กลับไม่มีเวลาเรียนให้สำเร็จตามข้อกำหนดของหลักสูตร การศึกษาปัจจัยที่เป็นสาเหตุให้นักศึกษาออกกลางคัน อาจมาจากสาเหตุเดียวหรือหลายสาเหตุประกอบกัน ดังนั้น การทำความเข้าใจสาเหตุที่ทำให้นักศึกษาออกกลางคัน โดยเฉพาะบริบทของผู้เรียนในมหาวิทยาลัยชีวิต อาจทำให้ได้แนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้อย่างตรงจุดมากยิ่งขึ้น ซึ่งอาจเป็นการลดการออกกลางคันในปีการศึกษาต่อไป และผลที่ตามมาเป็นลำดับคือ ศูนย์การเรียนรู้ในแต่ละพื้นที่สามารถจัดการศึกษาได้อย่างคล่องตัว และไม่แบกรับภาระค่าใช้จ่ายใด ๆ ที่เป็นผลมาจากการออกกลางคันของนักศึกษา

สถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน เล็งเห็นถึงความสำคัญในการแก้ปัญหาการออกกลางคันของศึกษามหาวิทยาลัยชีวิตในทุกสาเหตุ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องคุณภาพในการบริหารจัดการคุณภาพของผู้จัดกระบวนการเรียนรู้ รวมไปถึงบริบทของผู้เรียน ทุกเสียงสะท้อนมีความสำคัญในการทบทวนปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยชีวิต เพื่อดำเนินการปรับปรุงปรับเปลี่ยน และพัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อชุมชนและสังคมของมหาวิทยาลัยชีวิต และที่สำคัญหากการลาออกกลางคันได้รับการแก้ไข นั่นคือ ปัญหาการลาออกกลางคันลดลงอย่างเห็นได้ชัด เป็นการแสดงให้เห็นว่า การลงทุนจัดการศึกษาของสถาบันฯ มีความคุ้มค่าในระดับที่น่าพอใจ และผู้เรียนได้ลงทุนการศึกษาเพื่อพัฒนาตัวเองอย่างคุ้มค่าด้วยเช่นเดียวกัน

1. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาปัจจัยและสาเหตุที่มีผลต่อการออกกลางคันของนักศึกษา
- 2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีผลต่อการออกกลางคันของนักศึกษา
- 3) เพื่อศึกษาเหตุผลเชิงลึกของผู้ลาออกกลางคัน

2. คำถามในการวิจัย

- 1) ปัจจัยและสาเหตุใดที่ทำให้นักศึกษาออกกลางคัน
- 2) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ทำให้ออกกลางคันกับคุณลักษณะของผู้เรียนเป็นอย่างไร

3. ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยนี้ศึกษาอดีตนักศึกษา หรือผู้เคยผ่านกระบวนการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยชีวิต ที่เข้าใน ปีการศึกษา 2554-2560 ในทุกพื้นที่ ทุกสาขาวิชา และทุกชั้นปี ที่ตัดสินใจออกกลางคัน ข้อมูลของนักศึกษาที่ออกกลางคันได้รับมาจากฝ่ายทะเบียนของสถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน และทำการสุ่มเลือกอย่างเป็นระบบ และคัดเลือกผู้ที่มีรายละเอียดการติดต่อครบถ้วน เพื่อทำการจัดส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ ส่วนการศึกษาข้อมูลเชิงลึกจากอดีตนักศึกษาที่ลาออกกลางคันเป็นรายกรณี ได้มาจากการแนะนำโดย ศรป. / ศปจ. / ศรช. เมื่อได้ลงพื้นที่เก็บข้อมูลในช่วงเดือนมกราคม-พฤษภาคม 2561

4. นิยามศัพท์

การออกกลางคัน หมายถึง การที่นักศึกษามหาวิทยาลัยชีวิตหยุดจากระบบการเรียนการสอนอย่างถาวรหรือชั่วคราวก่อนจบหลักสูตร หรือไม่ดำเนินการรักษาสถานภาพการเป็นนักศึกษา

5. วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาปัจจัยและสาเหตุการออกกลางคันนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สามารถนำมาสรุปในภาพรวมได้ และข้อมูลเชิงลึกที่เป็นการวิเคราะห์บริบทของอดีตนักศึกษาที่ลาออกกลางคันได้

5.1 ข้อมูลเชิงปริมาณ

1) การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ อดีตนักศึกษามหาวิทยาลัยชีวิต ที่ออกกลางคันตั้งแต่ปีการศึกษา 2558 ถึง 2560 จำนวน 1,452 คน งานวิจัยครั้งนี้ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง 51 คน ที่ได้มาจากการตอบแบบสอบถามทั้งทางไปรษณีย์ และในระหว่างการเก็บข้อมูลภาคสนามในช่วงเดือนมกราคมถึง พฤษภาคม 2561

2) ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ คุณภาพด้านการบริหารจัดการ, คุณภาพผู้สอน และการจัดกระบวนการเรียนรู้, ค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษา และเหตุผลส่วนตัวของผู้เรียน

ตัวแปรตาม ได้แก่ ปัจจัยและสาเหตุการออกกลางคันของนักศึกษามหาวิทยาลัยชีวิต

3) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาข้อมูลเชิงปริมาณนี้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย ซึ่งผ่านการตรวจทานจากผู้ที่มีบทบาทเกี่ยวข้องหรือเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์ในการทำงานร่วมกับมหาวิทยาลัยชีวิตมาเป็นเวลานาน แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ส่วนแรก เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม เช่น เพศ อายุ ที่อยู่ อาชีพ ฯลฯ ส่วนที่สอง เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับข้อมูลในระหว่างที่ศึกษาในมหาวิทยาลัยชีวิต สาเหตุที่สำคัญที่สุดในการยุติการศึกษาที่มหาวิทยาลัยชีวิต และการกลับมาเรียนต่อหากมีโอกาส และส่วนที่สามเป็นคำถามปลายปิดเกี่ยวกับสาเหตุที่ไม่ศึกษาต่อที่มหาวิทยาลัยชีวิต มีทั้งหมด 33 ข้อ ให้ผู้ตอบเลือกคำตอบ “ใช่” หรือ “ไม่ใช่” อย่างใดอย่างหนึ่ง

4) การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษานี้เก็บรวบรวมข้อมูล 2 ทาง คือ หนึ่ง ส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ให้กับผู้ที่ออกจากการศึกษากลางคัน โดยใช้ฐานข้อมูลจากฝ่ายทะเบียนของสถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน

ชน และสอง แจกแบบสอบถามให้กับผู้ที่ออกกลางคัน ในระหว่างการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพเดือน มกราคม-พฤษภาคม 2561 ที่ทางศูนย์การเรียนรู้ได้ติดต่อประสานงานไว้ให้

5) การวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นตอนการวิเคราะห์และประมวลผล คือ ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลของผู้ที่ออกกลางคัน ใช้ ค่าความถี่ และร้อยละ และปัจจัยและสาเหตุที่เกี่ยวข้องข้องกับการลาออกกลางคัน ใช้ความถี่ และร้อยละ

5.2 ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ในการให้ได้ข้อมูลเชิงลึกที่เป็นบริบทเฉพาะของอดีตนักศึกษาที่ออกกลางคัน จะทำให้เข้าใจ สาเหตุหลายอย่างประกอบกัน ที่ทำให้ผู้เรียนตัดสินใจลาออกกลางคัน

- กลุ่มผู้ให้ข้อมูล โดยหลักๆ คือ ผู้ลาออกกลางคัน ที่เคยเข้าศึกษาที่มหาวิทยาลัยชีวิต ตั้งแต่ปีการศึกษา 2558 – 2560 โดยไม่จำกัดเพศ อายุ สาขาวิชา และปีการศึกษาที่ ออก
- เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ แนวทางการสัมภาษณ์ระดับลึกสำหรับอดีต นักศึกษาผู้ออกกลางคัน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นคุณลักษณะเฉพาะของบุคคล และสามารถตอบคำถามการวิจัยได้
- วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลที่ได้จากการบันทึกเทป และจดบันทึกภาคสนาม จะนำมา เขียนบรรยายเป็นเรื่องเล่าเชิงพรรณนา ที่สะท้อนบริบทต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง
- วิธีการนำเสนอผลการวิจัย ในที่นี้นำเสนอเป็นรายกรณีศึกษา บรรยายเหตุการณ์ สำคัญในการเข้ามาเป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยชีวิต จนกระทั่งยุติการศึกษา

6. ประโยชน์ที่ได้รับ

- 1) ทำให้ทราบถึงสาเหตุหลักๆ ของการออกกลางคันของนักศึกษามหาวิทยาลัยชีวิต
- 2) ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่อการออกกลางคันของนักศึกษามหาวิทยาลัยชีวิต
- 3) ทำให้ได้รับความรู้เกี่ยวกับความสัมพันธ์ของสาเหตุของการออกกลางคันของ นักศึกษามหาวิทยาลัยชีวิต เพื่อเป็นแนวทางในการลดอัตราการออกกลางคัน

บทที่ 2

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

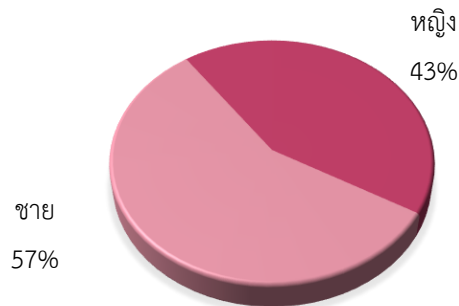
1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ในส่วนนี้เป็นการสรุปข้อมูลเกี่ยวกับเพศ อายุ อาชีพ สาเหตุหลัก และโอกาสการกลับมาศึกษาต่อของนักศึกษามหาวิทยาลัยชีวิต ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 51 คน

1) เพศ

จากการวิเคราะห์กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 51 คน พบว่าผู้ตอบส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ซึ่งมีจำนวน 29 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 57 เป็นเพศหญิง จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 43

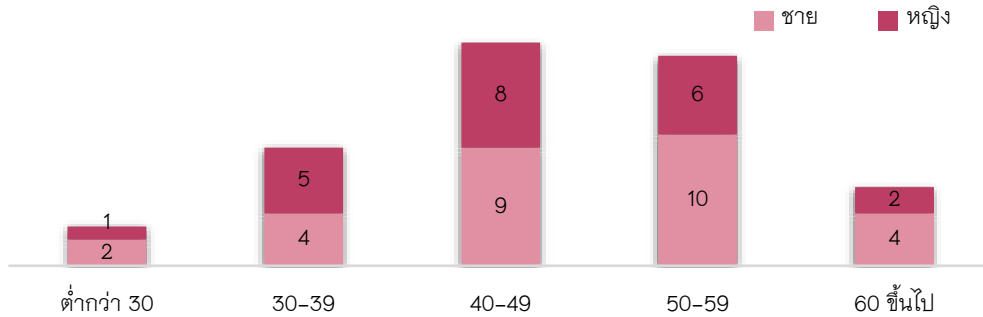
แผนภาพที่ 2-1 ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ

2) อายุ

อายุเฉลี่ยของผู้ตอบแบบสอบถาม คือ 47 ปี ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มอายุ 40-49 ปี (จำนวน 17 คน หรือร้อยละ 33) รองลงมาเป็นกลุ่มอายุ 50-59 ปี (จำนวน 16 คน หรือร้อยละ 26) และ 30-39 ปี (จำนวน 9 คน หรือร้อยละ 20) กลุ่มอายุที่น้อยที่สุด คือ ต่ำกว่า 30 ปี (จำนวน 3 คน หรือร้อยละ 5.9)

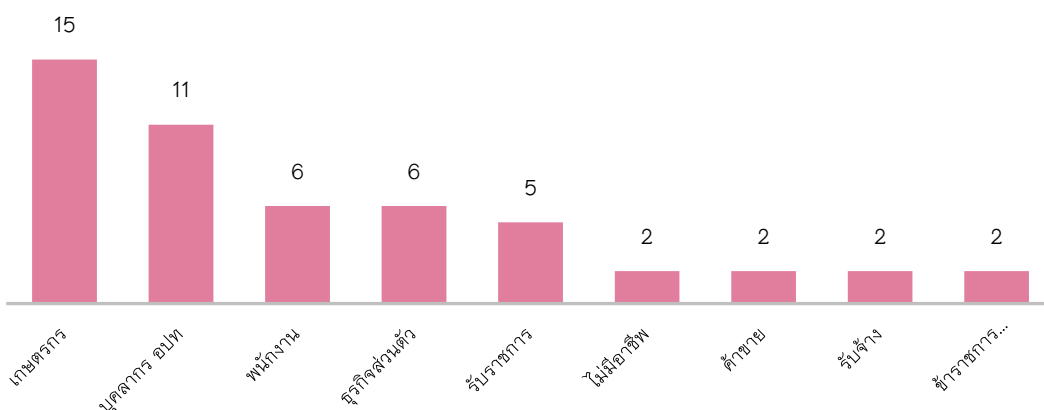
แผนภาพที่ 2-2 จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามกลุ่มอายุ (ปี)

3) อาชีพหลัก

สำหรับอาชีพหลักของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นเกษตรกร (จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 29) รองลงมาเป็นบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 21) พนักงานในบริษัท ห้างร้าน โรงแรม (จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 12) ทำธุรกิจส่วนตัว (จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 12) รับราชการ (จำนวน 5 คน ร้อยละ 10) และอื่น ๆ เช่น ค้าขาย รับจ้าง ข้าราชการเกษียณ และไม่มีอาชีพ

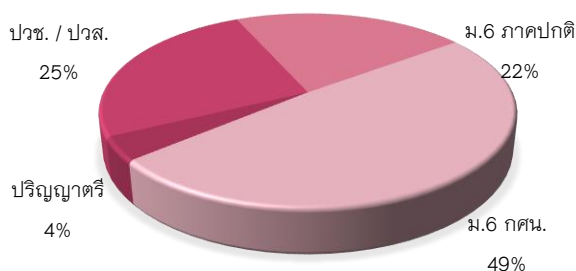
แผนภาพที่ 2-3 จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอาชีพหลัก (คน)

4) ระดับการศึกษาก่อนเข้าเรียน

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เรียนจบระดับมัธยมศึกษาตอนปลายจากการศึกษานอกระบบโรงเรียน (จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 49) รองลงมา จบสายวิชาชีพ (ปวช. / ปวส.) (จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 26) จบระดับมัธยมศึกษาตอนปลายจากโรงเรียนภาคปกติ (จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 22) และจบระดับปริญญาตรีมาแล้ว จำนวน 2 คน คิดเป็น ร้อยละ 4

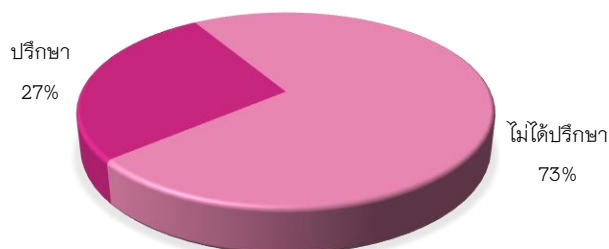
แผนภาพที่ 2-4 ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระดับการศึกษาก่อนเข้าเรียน

5) การปรึกษาอาจารย์ก่อนยุติการศึกษา

นักศึกษากลุ่มตัวอย่างที่ออกกลางคันส่วนใหญ่ ไม่ได้ปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาในการยุติการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 73 มีเพียงร้อยละ 27 เท่านั้น ที่ปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา

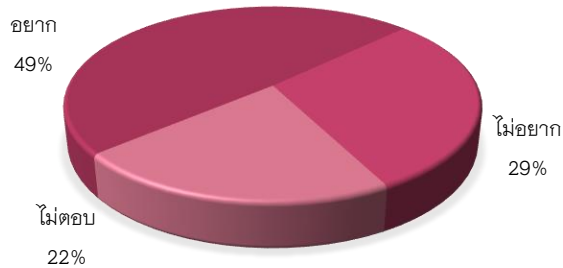
แผนภาพที่ 2-5 ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามการได้รับคำปรึกษาจากอาจารย์ ก่อนลาออก

6) ความต้องการเรียนต่อ หากมีความพร้อม

หากมีความพร้อมในการศึกษาต่อ กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 49 อยากกลับมาศึกษาต่อที่มหาวิทยาลัยชีวิตอีกครั้ง ในขณะที่ร้อยละ 29 ไม่อยากศึกษาต่อ

แผนภาพที่ 2-6 ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกความต้องการกลับมาศึกษาต่อ

สำหรับเหตุผลของการอยาก และไม่อยากกลับมาเรียนต่อ ดูรายละเอียดตามตารางที่ 2-1

ตารางที่ 2-1 เหตุผลที่อยาก และไม่อยาก กลับมาเรียนต่อที่มหาวิทยาลัยชีวิต

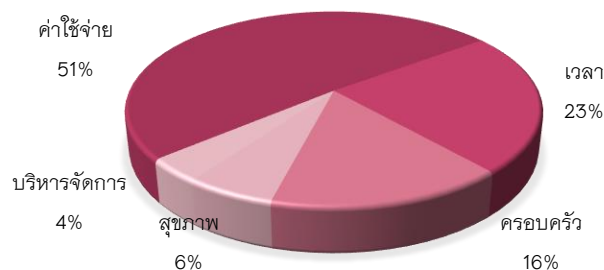
เหตุผลที่ <u>อยาก</u> กลับมาเรียนต่อ	เหตุผลที่ <u>ไม่อยาก</u> กลับเรียนต่อ
- เพราะชอบและนำไปใช้ปฏิบัติได้จริงในท้องถิ่น - เป็นความรู้ที่หลากหลายเกี่ยวกับอาชีพที่สามารถนำไปใช้ได้จริง - เนื่องจากเป็นหลักสูตรที่ให้ความรู้ตรงกับการดำเนินชีวิตและสามารถนำมาพัฒนาอาชีพได้ - ถ้ามีการรีเกรตที่เรียนมาแล้ว - อยากเรียน - พร้อมแล้ว สมัครเรียนแล้วปี 2560 - หาความรู้ และประสบการณ์ - หลักสูตรดี แต่คงเป็นไปได้ถ้า ผอ. คนเดิม เพราะเขาไม่เข้าใจคำว่าพอเพียงจริง ๆ	- ศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองใน Google - อายุมาก ต้องดูแลบิดา มารดาของแฟน - ไม่มีเวลา - ไม่มีเงินค่าเทอม - มีค่าใช้จ่ายในครอบครัวมาก - ค่าเทอมแพงและไม่สามารถหาเงินมาชำระได้ หรือหากผ่อนชำระได้ก็ให้เวลาน้อยเกินไปซึ่งไม่สามารถหาเงินมาชำระได้ทันเวลา

2. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยและสาเหตุที่เกี่ยวข้องกับการออกกลางคัน

1) สาเหตุที่สำคัญที่สุด ที่ทำให้ตัดสินใจออกกลางคัน

จากคำถามปลายเปิด โดยให้ผู้ตอบแบบสอบถามระบุสาเหตุหรือปัจจัยเดียวที่เป็นปัญหาสำคัญที่สุดที่ทำให้ตัดสินใจออกกลางคัน ส่วนใหญ่ระบุสาเหตุแรกคือ เรื่องค่าใช้จ่าย โดยผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 51 ที่ระบุเรื่องนี้ รองลงมาคือ เรื่องเวลา ที่มีผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 23 ที่ระบุว่าเป็นสาเหตุการออกจากการเป็นนักศึกษาที่มหาวิทยาลัยชีวิต

แผนภาพที่ 2-7 ร้อยละสาเหตุที่สำคัญที่สุด ของการตัดสินใจลาออกกลางคัน

2) ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ที่ทำให้ตัดสินใจออกกลางคัน

ในส่วนของคำถามปลายปิด เป็นข้อคำถามปัจจัยที่เป็นสาเหตุการออกกลางคัน 5 ปัจจัย ได้แก่ คุณภาพด้านการบริหารจัดการ คุณภาพผู้สอนและการจัดกระบวนการเรียนรู้ ค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษา ครอบครัวและเศรษฐกิจ และเหตุผลส่วนตัวผู้เรียน ในปัจจัยแต่ละด้านจำแนกออกเป็นสาเหตุที่เกี่ยวข้อง โดยผู้ตอบแบบสอบถามเลือกคำตอบเพียง “ใช่” หรือ “ไม่ใช่” ดังนั้นในส่วนนี้

2.1) คุณภาพด้านการบริหารจัดการ

ทุกหัวข้อย่อยในเรื่องคุณภาพการบริหารจัดการของมหาวิทยาลัยชีวิตเป็นสาเหตุประกอบกันที่ทำให้ผู้ตอบแบบสอบถามตัดสินใจออกกลางคัน มีตั้งแต่ร้อยละ 6 จนถึงร้อยละ 26 โดยเรื่องที่มีผลมากที่สุดคือในเรื่องของการขาดสื่อ อุปกรณ์ และเทคโนโลยี ที่มีส่วนช่วยในการค้นคว้าหา

ความรู้เพิ่มเติม คิดเป็นร้อยละ 26 รองลงมา คือ การบริการและการอำนวยความสะดวกไม่ทั่วถึง ไม่เพียงพอ คิดเป็นร้อยละ 17.6

ตารางที่ 2-2 จำนวนและร้อยละของสาเหตุด้านคุณภาพการบริหารจัดการของมหาวิทยาลัยชีวิต

คุณภาพด้านการบริหารจัดการ	จำนวน	ร้อยละ
ขาดสื่อ อุปกรณ์ และเทคโนโลยีที่มีส่วนช่วยในการค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม	13	25.5
การบริการและการอำนวยความสะดวกไม่ทั่วถึงไม่เพียงพอ	9	17.6
สถานที่จัดการเรียนการสอน การเรียนรู้ ไม่เหมาะสม ไม่น่าเชื่อถือ	4	7.8
ผู้บริหาร บุคลากร ไม่มีความรู้ความสามารถในการจัดการศึกษา	3	5.9

2.2) คุณภาพผู้สอน และการจัดกระบวนการเรียนรู้

ในทุกประเด็นที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพผู้สอนและการจัดกระบวนการเรียนรู้ เป็นสาเหตุร่วมกันที่ทำให้ตัดสินใจยุติการศึกษา โดยสองเรื่องที่ส่งผลกระทบมากคือในเรื่องของ การจัดการเรียนรู้ โดยการทำแผนอาชีพ แผนการเงิน แผนสุขภาพ และแผนการจัดการเวลาไม่มีความเหมาะสม และเป็นข้อมูลส่วนตัวที่ไม่ต้องการเปิดเผย (ร้อยละ 16) รองลงมาคือ ผู้จัดกระบวนการเรียนรู้ไม่กระตุ้นความอยากรู้อยากเห็น / ไม่สอนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวิธีคิดหรือเปลี่ยนแปลงตนเอง (ร้อยละ 14)

ตารางที่ 2-3 จำนวนและร้อยละของสาเหตุด้านคุณภาพผู้สอน และการจัดกระบวนการเรียนรู้

คุณภาพผู้สอน และการจัดกระบวนการเรียนรู้	จำนวน	ร้อยละ
การจัดการเรียนรู้โดยการทำแผนอาชีพ แผนการเงิน แผนสุขภาพ และแผนการจัดการเวลาไม่มีความเหมาะสม และเป็นข้อมูลส่วนตัวที่ไม่ต้องการเปิดเผย	8	15.7
ผู้จัดกระบวนการเรียนรู้ไม่กระตุ้นความอยากรู้อยากเห็น / ไม่สอนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวิธีคิดหรือเปลี่ยนแปลงตนเอง	7	13.7
ผู้สอน/ผู้จัดกระบวนการเรียนรู้ไม่มีความสามารถในการถ่ายทอดหรือสื่อสารไม่ชัดเจน ทำให้ไม่เข้าใจ	5	9.8
ความรู้ที่ได้รับไม่สามารถนำมาใช้ได้จริง	3	5.9
ผู้สอน/ผู้จัดกระบวนการเรียนรู้ไม่มีคุณสมบัติ ไม่มีคุณธรรมและจริยธรรม	2	3.9

2.3) ค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษา

เมื่อพิจารณาเรื่องค่าใช้จ่ายการศึกษา พบว่าทุกหัวข้อไม่ว่าจะเป็นค่าเล่าเรียน ค่าใช้จ่ายเพื่อกิจกรรม ตลอดจนความคุ้มค่าในการลงทุนเพื่อการศึกษา ส่งผลมากต่อการตัดสินใจลาออก โดยเฉพาะในเรื่องของค่าเล่าเรียนแพง (ร้อยละ 59) รองลงมาคือเรื่อง ค่าใช้จ่ายอื่นๆ เช่น ค่าเดินทาง ค่ากิจกรรมการเรียน กิจกรรมกับเพื่อน ฯลฯ ทำให้ไม่สามารถจ่ายได้ (ร้อยละ 39) และในเรื่องของการไม่คุ้มค่ากับเวลาและเงินที่จ่ายเพื่อการศึกษา (ร้อยละ 24)

ตารางที่ 2-4 จำนวนและร้อยละของสาเหตุด้านค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษา

ค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ค่าเล่าเรียนแพง	30	58.8
ค่าใช้จ่ายอื่นๆ เช่น ค่าเดินทาง ค่ากิจกรรมการเรียน กิจกรรมกับเพื่อน ฯลฯ ทำให้ไม่สามารถจ่ายได้	20	39.2
ไม่คุ้มค่ากับเวลาและเงินที่จ่ายเพื่อการศึกษา	12	23.5

2.4) ครอบครัวและเศรษฐกิจ

สำหรับในเรื่องของครอบครัวและเศรษฐกิจของผู้ตอบแบบสอบถาม ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจลาออกกลางคัน พบว่าสาเหตุที่ส่งผลมากที่สุดคือ ผู้ตอบแบบสอบถามมีภาระการประกอบอาชีพในวันหยุดสุดสัปดาห์ ไม่สามารถเรียนในวันเสาร์-อาทิตย์ได้ (ร้อยละ 45) สาเหตุประกอบรองลงมาคือ มีภาระในการเลี้ยงดูลูก หรือดูแลผู้สูงอายุ หรือสมาชิกในครอบครัวเจ็บป่วย (ร้อยละ 43) และไม่สามารถบริหารจัดการวางแผนค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาได้ (ร้อยละ 43)

ตารางที่ 2-5 จำนวนและร้อยละของสาเหตุด้านครอบครัวและเศรษฐกิจ

ครอบครัวและเศรษฐกิจ	จำนวน	ร้อยละ
มีภาระการประกอบอาชีพในวันหยุดสุดสัปดาห์ ไม่สามารถเรียนในวันเสาร์-อาทิตย์ได้	23	45.1
มีภาระในการเลี้ยงดูลูก หรือดูแลผู้สูงอายุ หรือสมาชิกในครอบครัวเจ็บป่วย	22	43.1
ไม่สามารถบริหารจัดการวางแผนค่าใช้จ่ายในการศึกษาได้	22	43.1
มีหนี้สินเพิ่มขึ้น	20	39.2

ครอบครัวและเศรษฐกิจ	จำนวน	ร้อยละ
บุคคลในครอบครัว (สามี/ภรรยา/บุตร) ไม่สนับสนุน เพราะมองว่าไม่ได้ประโยชน์ ทำงานดีกว่า	14	27.5
มีปัญหาครอบครัว หรือ ครอบครัวแตกแยก	13	25.5
บุคคลใกล้ชิดต้องการให้ศึกษาในสถาบันใหญ่ ๆ	2	3.9

2.5) เหตุผลส่วนตัวของผู้เรียน

เมื่อพิจารณาเหตุผลส่วนตัวของผู้เรียน เหตุผลที่ผู้ลาออกกลางคันส่วนใหญ่คำนึงถึงคือ มีงานประจำมากขึ้น ทำให้ไม่มีเวลาเข้าร่วมกิจกรรม/เรียนได้ไม่เต็มที่ (ร้อยละ 59) รองลงมาคือ ทำงานเพื่อชุมชนมากขึ้น จึงไม่มีเวลาเข้าร่วมกิจกรรม (ร้อยละ 39)

ตารางที่ 2-6 จำนวนและร้อยละของสาเหตุด้านเหตุผลส่วนตัวของผู้เรียน

เหตุผลส่วนตัวของผู้เรียน	จำนวน	ร้อยละ
มีงานประจำมากขึ้น ทำให้ไม่มีเวลาเข้าร่วมกิจกรรม/เรียนได้ไม่เต็มที่	30	58.8
ทำงานเพื่อชุมชนมากขึ้น จึงไม่มีเวลาเข้าร่วมกิจกรรม	20	39.2
พื้นที่การเรียนรู้อยู่ไกล ไม่ปลอดภัย เสียค่าใช้จ่ายสูง	10	19.6
รู้สึกว่าตนเองอายุมากเกินไป เรียนไม่ทันคนที่อายุน้อยกว่า/สมองไม่ค่อยเปิดรับ	10	19.6
มีปัญหาด้านสุขภาพ เช่น โรคเรื้อรัง หรือความเครียด	7	13.7
ผลสัมฤทธิ์การเรียนต่ำ เนื่องจากไม่มีเวลาทบทวนบทเรียน และไม่ค่อยเข้าใจสิ่งที่เรียน	7	13.7
อยากเปลี่ยนบทบาทหรืออาชีพที่ไม่เกี่ยวข้องกับการทำงานเพื่อชุมชน	5	9.8
ไม่เต็มใจเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยชีวิตตั้งแต่แรก แต่มีผู้ชักชวนให้มาเรียน	5	9.8
รู้สึกว่าการเปลี่ยนแปลงตนเองทำได้ยาก ไม่รู้สึกว่าอยากเปลี่ยน หรือไม่จำเป็นต้องเปลี่ยน	5	9.8
มีกิจกรรมลงพื้นที่ / ดูงาน ในชุมชน มากเกินไป	5	9.8
ไม่ได้รับประโยชน์จากการศึกษาที่มหาวิทยาลัยชีวิตตามที่คาดหวังไว้	4	7.8
มีปัญหาเกี่ยวกับเพื่อนนักศึกษาหรืออาจารย์ที่เลี้ยงหรือผู้สอนหรือบุคคลอื่นในศูนย์ฯ	1	2.0
มีปัญหาด้านการอ่านและการเขียน เพราะไม่ได้เรียนมานานแล้ว ทำให้ขาดทักษะ	3	5.9
รู้สึกว่าเนื้อหาอยากเกินไป ทำให้ขาดความมั่นใจ	2	3.9

โดยสรุปแล้ว ปัจจัยที่ทำให้ผู้ตอบแบบสอบถามออกกลางคันมากที่สุดคือมีสองสาเหตุ คือ ปัจจัยด้านครอบครัวเศรษฐกิจในเรื่องของ ค่าเล่าเรียนแพง และสองคือเหตุผลส่วนตัวผู้เรียนในเรื่องของมีงานประจำมากขึ้น ทำให้ไม่มีเวลาเข้าร่วมกิจกรรมได้อย่างเต็มที่ หรือคิดเป็นร้อยละ 59 เท่ากัน สาเหตุรองลงมา คือ ไม่สามารถเข้าเรียนในวันเสาร์และอาทิตย์ได้ คิดเป็นร้อยละ 45 และอีกสองสาเหตุที่สำคัญรองลงมาคือ มีภาระที่ต้องรับผิดชอบในครอบครัว และไม่สามารถบริหารจัดการค่าใช้จ่ายในการศึกษาได้ ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 43

ตารางที่ 2-7 สรุปสาเหตุที่มีผลต่อการลาออกกลางคัน 5 อันดับแรก

สาเหตุการออกกลางคัน	จำนวน	ร้อยละ
อันดับที่ 1 ค่าเล่าเรียนแพง	30	58.8
อันดับที่ 2 มีงานประจำมากขึ้น ทำให้ไม่มีเวลาเข้าร่วมกิจกรรม /เรียนได้ไม่เต็มที่	30	58.8
อันดับที่ 3 มีภาระการประกอบอาชีพในวันหยุดสุดสัปดาห์ ไม่สามารถเรียนในวันเสาร์-อาทิตย์ได้	23	45.1
อันดับที่ 4 มีภาระในการเลี้ยงดูลูก หรือดูแลผู้สูงอายุ หรือสมาชิกในครอบครัวเจ็บป่วย	22	43.1
อันดับที่ 5 ไม่สามารถบริหารจัดการวางแผนค่าใช้จ่ายในการศึกษาได้	22	43.1

3) จำนวนปัจจัยที่เป็นสาเหตุการออกกลางคัน

จาก 5 ปัจจัยดังกล่าว คือ คุณภาพด้านการบริหารจัดการ คุณภาพผู้สอนและการจัดกระบวนการเรียนรู้ ค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษา ครอบครัวและเศรษฐกิจ และเหตุผลส่วนตัวผู้เรียน ผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 17.6 ระบุว่า มีเพียงปัจจัยเดียวเท่านั้น ที่ทำให้ตัดสินใจลาออก ในขณะที่ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ คือ ร้อยละ 29.4 ระบุว่า สาเหตุที่ลาออกมี 3 ปัจจัยประกอบกัน ส่วนผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 13 ระบุว่า ทุกปัจจัยเป็นสาเหตุให้ลาออก รายละเอียดตามตารางที่ 2-8

ตารางที่ 2-8 จำนวนปัจจัยหลักที่เป็นสาเหตุการออกกลางคัน

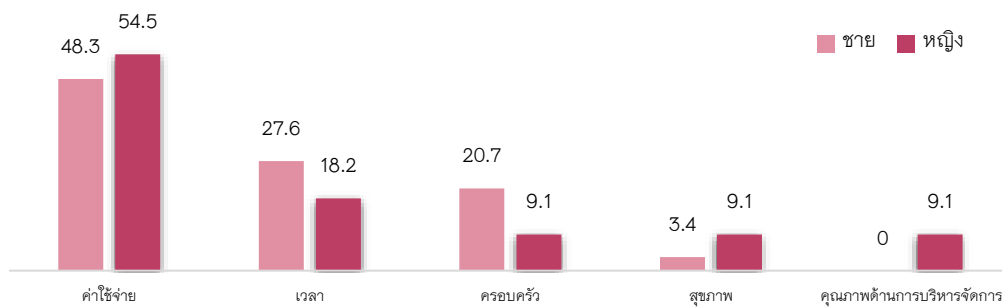
จำนวนปัจจัยที่เกี่ยวข้อง	จำนวน	ร้อยละ
ปัจจัยเดียวเท่านั้น	9	17.6
2 ปัจจัย	8	15.7
3 ปัจจัย	15	29.4
4 ปัจจัย	12	23.5
ครบทุกปัจจัย	7	13.7

3. ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะผู้ตอบแบบสอบถามและสาเหตุที่สำคัญที่สุด ที่ทำให้ออกกลางคัน

1) ความสัมพันธ์ระหว่าง เพศ และ สาเหตุการออกกลางคัน

จากที่ผู้ตอบแบบสอบถามระบุสาเหตุที่สำคัญที่สุดมีผลทำให้ออกกลางคัน ที่สามารถจำแนกออกมาเป็นสาเหตุ 5 ข้อ (ตามข้อ 2.2.1) เรียงตามอันดับจากมากไปน้อย คือ ค่าใช้จ่าย เวลา ครอบครัว สุขภาพ และการบริหารจัดการของมหาวิทยาลัยชีวิต เมื่อเปรียบเทียบตามเพศแล้ว ด้านค่าใช้จ่าย เป็นสาเหตุที่ทำให้เพศหญิงออกกลางคัน มากกว่าเพศชาย (ร้อยละ 55 และ 48 ตามลำดับ) เช่นเดียวกับสาเหตุด้านสุขภาพ (ร้อยละ 9 และ 3) และด้านคุณภาพการบริหารจัดการ (ร้อยละ 9) ส่วนสาเหตุที่ทำให้เพศชายลาออกกลางคันมากกว่าเพศหญิง คือ ด้านเวลา (ร้อยละ 28 และ 18) ด้านครอบครัว (ร้อยละ 21 และ 9)

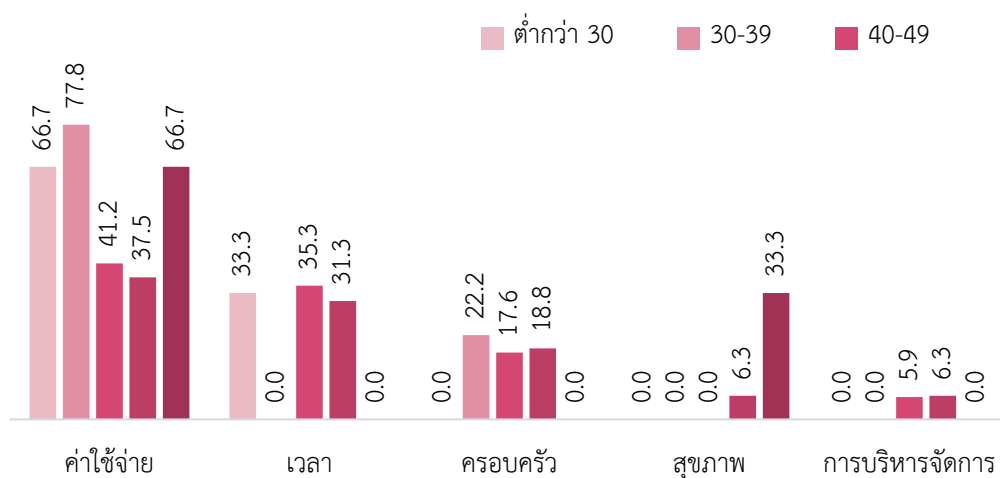
แผนภาพที่ 2-8 ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถามที่ออกกลางคันด้วยสาเหตุสำคัญที่สุด จำแนกตามเพศ

2) ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มอายุ และสาเหตุการออกกลางคัน

เมื่อเปรียบเทียบสาเหตุการลาออกในรายกลุ่มอายุแล้ว พบว่า ในด้านค่าใช้จ่ายเป็นปัญหาการออกที่สำคัญสำหรับทุกกลุ่มอายุ โดยเฉพาะในวัย 30-39 ปี (ร้อยละ 78) แต่น้อยที่สุดในวัย 50-59 ปี ส่วนในเรื่องเวลา ส่วนใหญ่เป็นสาเหตุหนึ่งของการลาออกในวัย 40-49 ปี, ต่ำกว่า 30 ปี และ 50-59 ปี (ร้อยละ 35, 33 และ 31 ตามลำดับ) แต่ไม่เป็นปัญหาสำหรับกลุ่มอายุ 30-39 ปี และ 60 ปีขึ้นไป เมื่อพิจารณาเรื่องครอบครัวที่ส่งผลต่อการออกกลางคัน พบว่า เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อกลุ่มอายุ 30-39 ปี (ร้อยละ 22) ในขณะที่ไม่มีผลต่อวัยต่ำกว่า 30 ปี และ 60 ปีขึ้นไป เมื่อพิจารณาในเรื่องสุขภาพ พบว่า เป็นสาเหตุสำหรับกลุ่มอายุ 60 ปีขึ้นไป และกลุ่มอายุ 50-59 ปี (ร้อยละ 33 และ 6 ตามลำดับ) ในขณะที่ในวัยอื่น ๆ สุขภาพไม่ใช่สาเหตุการลาออก และสาเหตุสุดท้ายคือ เรื่องคุณภาพการบริหารจัดการ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม ในกลุ่มอายุ 50-59 ปี และ 40-49 ปี (ร้อยละ 6.3 และ 5.9 ตามลำดับ) กล่าวว่าเป็นการบริหารจัดการของมหาวิทยาลัยชีวิตเป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ลาออก แต่ในขณะกลุ่มวัยอื่นๆ ประเด็นนี้ไม่ใช่สาเหตุการลาออก

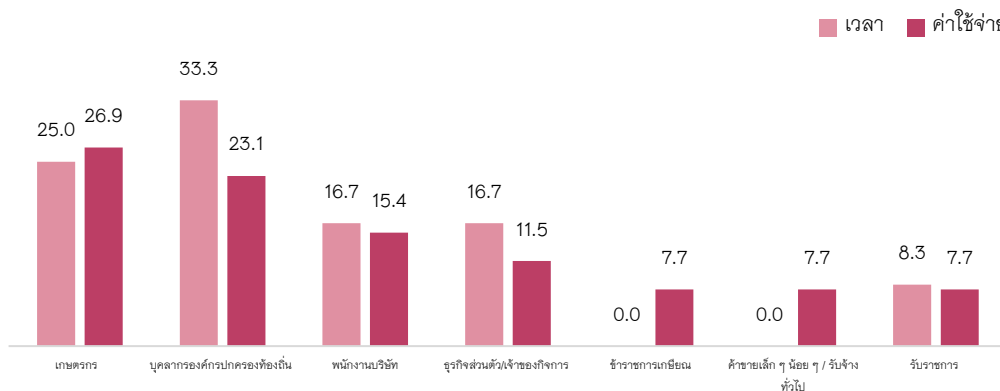
แผนภาพที่ 2-9 ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถามที่ออกกลางคันด้วยสาเหตุที่สำคัญที่สุด
จำแนกตามกลุ่มอายุ

3) ความสัมพันธ์ระหว่าง อาชีพหลัก และสาเหตุด้านค่าใช้จ่าย และเวลา ที่เป็นสาเหตุที่ทำให้ออกกลางคัน

เมื่อเปรียบเทียบสาเหตุด้านค่าใช้จ่ายและเวลาในกลุ่มอาชีพเกษตรกร พบว่า ทั้งสองสาเหตุมีผลต่อการตัดสินใจลาออกกลางคันสูงพอๆ กัน แต่ด้านค่าใช้จ่าย ส่งผลสูงกว่าเล็กน้อย คือ ร้อยละ 27 และด้านเวลา ร้อยละ 25 เช่นเดียวกับกลุ่มอาชีพค้าขาย / รับจ้าง และข้าราชการเกษียณ ที่ค่าใช้จ่ายส่งผลต่อการลาออกมากกว่าสาเหตุด้านเวลา ในทางตรงกันข้าม สาเหตุด้านเวลา ที่ส่งผลต่อการออกมากกว่าด้านค่าใช้จ่าย ปรากฏอยู่ในกลุ่มอาชีพบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พนักงานบริษัทห้างร้านกิจการต่าง ๆ เจ้าของธุรกิจ และข้าราชการ

แผนภาพที่ 2-10 ร้อยละอาชีพผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามสาเหตุเรื่องเวลา
และค่าใช้จ่าย

บทที่ 3

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ในส่วนนี้ เป็นการพรรณนาถึงบริบทชีวิตของอดีตนักศึกษามหาวิทยาลัยชีวิตที่ออกกลางคัน จำนวน 6 คน เพศชาย 5 คน เพศหญิง 1 คน อายุต่ำสุด 32 ปี และ อายุสูงสุด 73 ปี มีอาชีพเกษตรกรเป็นหลัก 3 คน มีกิจการขายอาหาร 1 คน เป็นคนงานดูแลสวนในรีสอร์ท 1 คน และอยู่ในวัยสูงอายุที่เคยเป็นผู้นำชุมชน 1 คน ผู้ที่ให้ข้อมูลในที่นี้ เป็นผู้ที่เป็นอาจารย์ เจ้าหน้าที่ของศูนย์ฯ ในพื้นที่ เป็นผู้ประสานงานอดีตผู้เรียนในมหาวิทยาลัยชีวิต ที่สะดวกและยินดีให้ข้อมูลในวันที่คณะวิจัยประเมินผลฯ มาปฏิบัติงานในพื้นที่ จำนวนผู้ให้ข้อมูลคุณภาพจึงไม่สามารถกำหนดได้ รวมถึงคุณลักษณะของผู้ให้สัมภาษณ์ด้วยเช่นกัน ดังนั้น การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพในส่วนนี้จึงไม่สามารถนำไปสรุปเป็นภาพรวมของผู้เรียนที่ลาออกกลางคันได้

ตารางที่ 3-1 สรุปข้อมูลพื้นฐานของกรณีผู้ลาออกกลางคัน

กรณีศึกษา	เพศ	อายุ	จังหวัด	อาชีพหลัก / รอง	มูลเหตุการณ้ลาออก โดยสรุป
นาย ก.	ชาย	44 ปี	ชุมพร	เกษตรกร / อบต.	เปลี่ยนสถานที่เรียนบ่อย พอมีเรื่องไม่มีเงินจ่ายค่าเทอม จึงเป็นเหตุให้ลาออก
นาย ข.	ชาย	36 ปี	นครสวรรค์	ขายอาหารตามสั่ง	ไม่มีคนช่วยงานที่บ้านที่เป็นร้านขายอาหารตามสั่ง ตอนนี้อาตมาช่วยได้แล้ว จะกลับมาเรียนต่อ
นาย ค.	ชาย	52 ปี	อุทัยธานี	เกษตรกร / สารวัตรกำนัน	งานด้านกำนันเพิ่มมากขึ้นทุกวัน รายได้หลักไม่พอใช้ ผลผลิตทางการเกษตรไม่ได้ผล จึงไม่มีเงินจ่ายค่าเทอม ถ้ามีโอกาสจะกลับมาเรียนอีก
นาย ง.	ชาย	32 ปี	หนองคาย	ลูกจ้างในรีสอร์ท	ตอนที่เรียน นายจ้างออกค่าเล่าเรียนให้ ต่อมาลาออกจากที่ทำงานเดิมเพราะแนวคิดไม่ตรงกัน จึงต้องออกจากการเรียนด้วย รายได้มีไม่พอสำหรับค่าใช้จ่ายการศึกษา ถ้ามีโอกาส อยาก

กรณีศึกษา	เพศ	อายุ	จังหวัด	อาชีพหลัก / รอง	มูลเหตุการณลาออก โดยสรุป
					เรียนต่อ อยากได้ปริญญาเพื่อเป็นความภาคภูมิใจ
นาย จ.	ชาย	73 ปี	ศรีสะเกษ	อดีตกำนัน	ป่วย ต้องใช้เงินรักษาทัว อีกทั้งคู่ชีวิตมีโรคประจำตัวเหมือนกัน จึงต้องลาออก เงินที่ลูกส่งให้รายเดือนเป็นค่าใช้จ่ายสองคนแทบไม่พอใช้
นาง ฉ.	หญิง	32 ปี	กระบี่	เกษตรกร	คลอดลูกในช่วงที่กำลังเรียน สามีติดยา แยกทางกัน กลายเป็นแม่เลี้ยงเดี่ยว มีรายได้จากการทำสวนกับทำขนมขาย ซึ่งไม่เพียงพอในการเลี้ยงลูกเล็กสองคน

หมายเหตุ ชื่อและนามสกุลจริงของผู้ให้ข้อมูลจะไม่นำมาเปิดเผยในรายงานนี้ เพื่อรักษาความเป็นส่วนตัวของผู้ให้ข้อมูล

รายละเอียดชีวิตของผู้เรียนมหาวิทยาลัยชีวิตที่ลาออกจากการศึกษากลางคัน มีดังนี้

1) นาย ก. อดีตนักศึกษาที่ ศรช. หลังสวน ชุมพร (อายุ 44 ปี)

“เพื่อการเปลี่ยนสถานที่เรียนบ่อยครั้ง”

นาย ก. มีอาชีพทำสวนเป็นหลัก และมีตำแหน่งเป็นสมาชิก อบต. เข้ามาเรียนรุ่นที่ 1 รุ่นเตรียมบัณฑิต ตั้งแต่ ปี 2552 สนใจเข้ามาเรียนเพราะอยากศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม เนื่องจากตนจบเพียง ปวส. ด้านเกษตร แต่ในขณะที่ตนเองเรียนอยู่นั้น มักมีการย้ายสถานที่เรียนบ่อยครั้ง ยังไม่เป็นหลักแหล่ง เป็นอย่างนี้ทุกสัปดาห์ จนตนรู้สึกเบื่อหน่าย นาย ก. เห็นว่าที่เรียนควรจะจัดให้อยู่ ณ สถานที่ใดสถานที่หนึ่ง ส่วนการไปทำกิจกรรมก็สามารถเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม และในขณะที่เรียนอยู่ได้เป็นสมาชิก อบต.ด้วย นอกจากนี้ยังมีอาชีพทำสวน ทำไร่ รับจ้างทั่วไป ได้เงินเป็นรายวัน ส่วนในฐานะสมาชิก อบต. ได้เป็นเงินตอบแทนเดือนละ 7,200 บาท การที่ได้เข้ามาเรียนเพราะรู้จักกับผู้อำนวยการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนของมหาวิทยาลัยชีวิต (ศรช.) หลังสวน ซึ่งในขณะนั้น ผอ. ศรช. ดำรงตำแหน่งเป็นสมาชิกสภาเทศบาล (สท.) จึงชักชวนให้มาเรียน

ประกอบกับตนเองก็อยากได้ความรู้เพิ่มเติม เข้ามาเรียนแรกๆ ได้เรียนเกี่ยวกับการบันทึกรายรับรายจ่ายในชีวิตประจำวัน เรื่องการจัดการเวลา รู้สึกว่าการที่ได้เรียนได้ประโยชน์มาก เพราะตนเองไม่เคยจัดการเรื่องเวลาได้เลย พอมาเรียนได้ทำบันทึกว่าตั้งแต่ตื่นนอนเราจะต้องทำอะไรบ้างในแต่ละวัน คิดว่ามีประโยชน์เพราะไม่เคยทำมาก่อน ได้แบ่งเวลาเป็น มีการรู้จักใช้จ่ายมากขึ้น นักศึกษาในรุ่นเดียวกันขณะนั้นมีประมาณ 20 คน แต่ด้วยเหตุผลคล้ายๆ กันคือ เปลี่ยนที่เรียนบ่อย จึงทำให้ลาออกพร้อมกันทีเดียว 4-5 คน ในรุ่นนั้น

นอกจากเรื่องความเบื่อหน่ายจากการเปลี่ยนที่เรียนบ่อย เหตุผลที่สำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ ประสบปัญหาทางการเงินที่จะต้องจ่ายเป็นค่าเทอม เพราะตนเองมีอาชีพรับจ้างได้เงินไม่แน่นอน เงินตอบแทนจากการเป็นสมาชิก อบต. ก็น้อยไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน และจากการติดสังสรรค์กับเพื่อนฝูงก็เป็นเหตุให้ตนมีเงินไม่เพียงพอที่จะจ่ายค่าเทอมด้วย สถานภาพตั้งแต่ก่อนที่จะเข้ามาเรียน คือ หย่าร้างกับภรรยาแต่ไม่มีบุตร อาศัยอยู่กับพ่อแม่ของตน

นาย ก. เข้ามาเรียนได้ประมาณ 1 ปี แล้วจึงออก ถึงแม้ว่าจะลาออกกลางคันก็ยังนำความรู้ที่ได้จาก ม.ชีวิต มาใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ อย่างเช่น เรื่องแผน 4 แผน ที่ตนเองยังใช้อยู่จนทุกวันนี้โดยเฉพาะในงานการเป็นสมาชิก อบต. และถ้าหากให้เปรียบเทียบกับตอนก่อนที่ตนจะได้มาเรียนก็ถือว่าเป็นโอกาสที่ดี คือเมื่อก่อนล้มเหลวเลย ไม่มีการวางแผนว่าจะทำอะไรในแต่ละวัน นอนตื่นสาย ไม่มีการจัดการเวลา จนมาถึงทุกวันนี้รู้จักจัดการเวลาได้มากขึ้น เรื่องดื่มเหล้าสูบบุหรี่ก็ค่อยๆ ลด ละ เลิก แต่ตอนที่ไปเรียนยังสูบบุหรี่อยู่ แต่มาเลิกตอนที่ลงมาคำนวณค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวันในแต่ละเดือนพบว่าตนเองเสียค่าใช้จ่ายเรื่องบุหรี่ไปมาก รวมทั้งเรื่องดื่มเหล้าก็เช่นเดียวกัน

ถ้าจะให้กลับไปเรียนก็ไม่อยากกลับไปแล้ว เพราะคิดว่าตนเองมีความรู้ในระดับหนึ่งแล้ว เนื่องจากการเป็นสมาชิก อบต. ได้มีโอกาสไปอบรม หาความรู้ที่จะสามารถนำกลับมาใช้พัฒนางานที่ตนทำอยู่ทุกวันนี้ได้มากขึ้น สามารถออกมาหาความรู้เพิ่มเติมจากที่อื่นๆ ได้ และไม่ต้องการปริญญาบัตรแล้ว แต่เมื่อก่อนก็ยอมรับว่าต้องการปริญญาบัตรด้วย เพราะสามารถนำวุฒิการศึกษาไปใช้เล่นการเมืองท้องถิ่นได้ แต่ตอนลาออกไม่คิดเรียนต่อแล้วก็รู้สึกเสียดาย แต่เนื่องจากเป็นคนติดเพื่อนเห็นเพื่อนๆ พวกนี้ลาออกก็ออกตามเพื่อนด้วย

แต่หลังจากลาออกจาก ม.ชีวิต แล้ว เนื่องจากตนเองยังคงทำงานเป็นสมาชิก อบต. อยู่ ก็ยังมีส่วนเกี่ยวข้องกับ ม.ชีวิต คือ พานักศึกษาลงพื้นที่ ซึ่งทำมาประมาณ 4-5 ปี มาแล้ว โดยทำงานร่วมกับผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน มีการวางแผนว่าจะนำนักศึกษาไปศึกษาดูงานที่ไหน ดูเรื่องอะไร ซึ่งในส่วนที่ตนมีส่วนร่วมได้จัดโครงการให้นักศึกษามาแล้ว 5 โครงการ ได้แก่ โครงการตัดแยกขยะ โครงการลดรายจ่ายในครัวเรือน โครงการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โครงการสร้างความมั่นคงทางด้านอาหารตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โครงการสุขภาพและภูมิปัญญา แต่ส่วนใหญ่แล้วจะเน้นโครงการตัดแยกขยะที่ได้พานักศึกษาลงพื้นที่บ่อยที่สุด ซึ่งทำมาตั้งแต่ ปี 2558 จนเกิดแนวคิดที่จะตั้งเป็นกองทุนรับซื้อขยะในชุมชนที่ตนเองอาศัยอยู่ โดยบริจาคเงินค่าตอบแทนสมาชิก อบต. ของตนเอง 1 เดือน 7,200 บาท เพื่อเป็นทุนตั้งต้นในการรับซื้อขยะจากชาวบ้าน และได้เชิญชวนชาวบ้านในชุมชนรวมกลุ่มในรูปของสหกรณ์ออมทรัพย์ มีเงินหมุนเวียนในกลุ่มประมาณ 1 หมื่นบาท ผลกำไรยังไม่มีการปันผลให้กับสมาชิกเนื่องจากต้องการเก็บสะสมไว้ในสหกรณ์ก่อน เป็นการฝากเงินไว้แต่ยังไม่มียกจ่ายและปันผล การฝากเงินคือหักเข้ากลุ่มจากเงินค่าขายขยะฝากสหกรณ์ 50 เปอร์เซ็นต์ ขณะนี้มีสมาชิกประมาณ 40 คน และมีแนวคิดที่จะขยายไปยังหมู่บ้านอื่น ๆ ต่อไป

2) นาย ข. อดีตนักศึกษาที่ ศรช. ปิยะภูมิฯ นครสวรรค์ (อายุ 36 ปี)

“ไม่มีคนช่วยครอบครัวทำร้านขายอาหารตามสั่ง”

นาย ข. เข้าเรียนรุ่นปี 2554 มีอาชีพขายอาหารตามสั่ง เหตุผลที่อยากมาเรียนเนื่องจากจบ ม.6 กศน. แล้วอยากได้วุฒิปริญญาตรี ในสาขาวิชาใดก็ได้ แต่ขอให้เรียนจบปริญญาตรี ขณะนั้นได้เข้ามาเรียนสาขาสาธารณสุข รู้จัก ม.ชีวิต จากกรณีโฆษณาประชาสัมพันธ์หลักสูตร ก่อนจะเข้ามาเรียนก็ได้ศึกษาข้อมูลด้านหลักสูตรอย่างละเอียดแต่เห็นว่าเป็นการโฆษณาประชาสัมพันธ์ตอนที่เปิด พอได้ยินก็รู้สึกสนใจ นำเข้าไปเรียน และมีความแตกต่างจากปริญญาตรีทั่วไป คือ มหาวิทยาลัยอื่นๆ ไม่มีคณะที่อยากเรียนแบบ ม.ชีวิต เช่น ด้านการเมืองท้องถิ่น ด้านสาธารณสุข ซึ่งในขณะนั้นมีเปิดอยู่ 2 หลักสูตร ตอนนั้นเลือกเรียนสาธารณสุขเพราะคิดว่าหางานทำง่าย แต่ถ้าถามตอนนี้ก็เปลี่ยนความคิดแล้ว อยากไปเรียนหลักสูตรการเมืองท้องถิ่น ขณะที่เข้ามาเรียนรู้สึกว่ามีความพ่วงกับร้านขายอาหารของตน ซึ่งเป็นธุรกิจครอบครัว มีพ่อแม่ และพี่ชายช่วยกันดูแลกันเองภายในครอบครัว ไม่มีลูกจ้าง เนื่องจากคนช่วยงาน ทำให้ตนเองจำต้องลาออกมาช่วย

ธุรกิจของครอบครัวมาก่อน ซึ่งเรียนได้เพียงแค่ 1 เทอมเท่านั้น ช่วงที่ลาออกรู้สึกเสียใจแต่การช่วยธุรกิจที่บ้านก็สำคัญ ถ้าขณะนั้นมีผู้ช่วยตนเองคิดว่าน่าจะเรียนจบไปนานแล้ว

ย้อนกลับไปขณะที่เรียนภายใน 1 เทอม รู้สึกว่าการเรียนแบบ ม.ชีวิต ที่มีการนำนักศึกษาไปเรียนนอกห้องเรียน ได้เรียนจากของจริง ซึ่งตอนนั้นนาย ข. ได้ไปเรียนการนวดที่วัดคงคา มีการสอนจากของจริง ก่อนจะมาเรียนที่บ้านให้การสนับสนุนเป็นอย่างดี แต่ตนเองรู้สึกเป็นห่วงกิจการของที่บ้านมากกว่า จึงคิดที่จะลาออกจากการเรียน ม.ชีวิต เพื่อกลับมาช่วยที่บ้านเต็มตัว พ่อแม่ก็ไม่ได้ว่าอะไรและพูดกับตนว่าเรื่องเรียนจะไปเรียนเมื่อไรก็ได้ ซึ่งตนเห็นว่าขณะนี้ที่ร้านก็มีจ้างลูกจ้างเข้ามาช่วยแล้ว ทำให้อยากจะกลับเข้ามาเรียนกับ ม.ชีวิต อีกครั้งหนึ่ง เพราะความใฝ่ฝันของตนคือเกิดมาทั้งทีอยากมีวุฒิปริญญาตรี และเห็นว่าการจบปริญญาตรีสามารถนำวุฒินี้ไปประกอบอาชีพอื่นๆ ได้มากขึ้น อย่างน้อยก็ไม่อดตาย และที่ตนคิดไว้คือ หากจบปริญญาตรีจาก ม.ชีวิต นี้ อยากเอาวุฒินี้ไปสมัครทำงานใน อบต. หรือ อบจ. เพราะสนใจการเมืองท้องถิ่น

3) นาย ค. อดีตนักศึกษาที่ ศรจ. อุทัยธานี (อายุ 52 ปี)

“ภาระงานเพิ่มขึ้น ไม่สามารถแบ่งเวลามาเรียนได้เต็มที่”

นาย ค. เข้ามาเรียน ปี 2559 จบ ม. 6 จาก กศน. มาเรียน ม.ชีวิต โดยการแนะนำจาก อ. ชนภัทร และตนเองก็อยากที่จะเรียนต่ออยู่แล้วด้วย และอีกอย่างสถานที่เรียนนั้นไม่ได้ไกลจากบ้านนัก สามารถไปมาสะดวก ขณะนี้มีอาชีพทำนาเป็นหลัก และดำรงตำแหน่งเป็นสารวัตรกำนันตั้งแต่ก่อนที่จะเข้ามาเรียนที่ ม.ชีวิต ซึ่งในช่วงที่เข้ามาเรียน ม.ชีวิต การทำงานสารวัตรกำนันยังไม่ค่อยมีงานเยอะ การเรียนใน ม.ชีวิต ก็เป็นไปอย่างราบรื่นดี ยังไม่ประสบกับปัญหาอะไร แต่พอมาช่วงหลังๆ รู้สึกว่างานสารวัตรกำนันมีมากขึ้นจากเดิม ภาระหน้าที่ของการเป็นสารวัตรกำนันคือเดินเอกสาร เช่น เอกสารการประชุมและงานพัฒนาหมู่บ้าน ซึ่งมีงานประเภทนี้ทุกวันไม่เว้นวันหยุดราชการ ในขณะที่เรียนเทอมสอง งานสารวัตรกำนันเริ่มเพิ่มมากขึ้น แต่ก็ยังมีความชอบในวิชาเรียนแต่ติดตรงปัญหาภาระงานที่ตนเองทำอยู่ ประกอบกับในตำบล เพิ่งได้กำนันใหม่จึงต้องคอยเป็นพี่เลี้ยงช่วยเหลือกำนันทุกอย่าง ทำให้ตนเองไม่ค่อยได้เข้าเรียนเพราะภาระงานที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ นอกจากนี้ก็ยังมีปัญหาทางด้านการเงินด้วย ซึ่งสารวัตรกำนันได้เงินเดือนเพียง 5,000 บาท นอกจากนี้มีรายได้จากการทำนา 10 ไร่ ได้ประมาณ 3 หมื่นบาท ต่อปี แต่

ประสบปัญหาเพี้ยลงนาข้าวทำให้ข้าวเสียหาย จึงหันมาปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ได้ประมาณ 5 เดือน โดยศึกษาการปลูกข้าวโพดจากเพื่อนๆ ที่เคยทำมาแล้ว เป็นการทดลองทำก่อน 1 ปี หากได้ผลผลิตดีจะทำต่อไป

ในขณะที่เรียน ม.ชีวิต จำได้ว่าได้เรียนเรื่องแผน 4 แผน ตนเองรู้สึกว่ามีประโยชน์สามารถนำมาใช้ในชีวิตประจำวันได้ แต่ถ้าให้มาปรับใช้กับชีวิตของครอบครัวตนเองยังไม่ค่อยประสบความสำเร็จเท่าที่ควรเนื่องจากครอบครัวมีปัญหาด้านการเงินอย่างมาก มีลูกชาย 2 คน คนที่แต่งงานมีลูกแล้ว ส่วนคนน้องยังเรียนอยู่ ปวส. และต้องใช้เงินอีกมาก ผลผลิตจากการทำนาก็ไม่ดี ทำได้ปีละ 2 ครั้ง บางปีก็ทำได้ครั้งเดียวแล้วแต่ปริมาณน้ำฝนในปีนั้น ๆ ว่าเอื้อต่อการทำนาหรือไม่ และไม่มีกรปลูกพืชอื่นผสม เป็นการทำเกษตรเชิงเดี่ยวมาตลอด ซึ่งทำกันมารุ่นต่อรุ่น เคยทดลองปลูกข้าวหอมมะลิก็ยังไม่ประสบความสำเร็จ เจอศัตรูพืชแต่ก็ยังเป็นเกษตรเชิงเดี่ยว แต่ตนเองก็ยังมีคามสนใจที่จะศึกษาเกษตรแบบผสมผสานอยู่ อยากทดลองทำแต่ยังไม่ได้ทำ แต่ก่อนมีรายได้จากการทำนาประมาณ ปีละ 3 หมื่นบาท และรายได้จากสารวัตรกำนันอีกเดือนละ 5 พัน ซึ่งก็ยังไม่เพียงพอใช้จ่ายในครอบครัว เพราะรายได้หลักมาจากตนเองเพียงผู้เดียว ภรรยาอยู่บ้านเลี้ยงหลานและไม่มีรายได้จากทางอื่นเลย ลูกชายที่แต่งงานมีครอบครัวแล้วส่งเงินมาให้เป็นค่านมลูกเดือนละ 3 พันบาท ส่วนเงินจุนเจือครอบครัวก็ไม่ได้ส่งเสียให้ทางบ้าน เนื่องจากขณะนี้ติดภาระผ่อนรถ ทางบ้านจึงให้รับผิดชอบเรื่องผ่อนรถไปก่อน

ถ้ามีโอกาสก็อยากจะกลับเข้าไปเรียนอีกครั้ง แต่ถ้าเป็นช่วงนี้ยังไม่สามารถจัดการเรื่องเวลา และสถานะการเงินยังไม่ค่อยดีเท่าที่ควร ทำให้ยังไม่สามารถกลับไปเรียนได้ และขณะนี้ตนเองก็มีหนี้สินเกือบ 2 แสน โดยเป็นหนี้สินจากการกู้เงินกองทุนเงินล้านและสหกรณ์หมู่บ้านมาลงทุนทำนา และช่วงที่ลูกกำลังเรียนหนังสือ

4) นาย ง. อดีตนักศึกษาที่ ศปจ. หนองคาย (อายุ 32 ปี)

“ภาระค่าใช้จ่ายในครอบครัวที่ยังไม่สามารถจัดการได้”

นาย ง. จบจาก กศน. ม.6 มีอาชีพเป็นลูกจ้าง ก่อนหน้านี้เคยทำงานในรีสอร์ทที่เจ้าของรีสอร์ทก็เรียนและสนับสนุนลูกน้องให้เรียน ม. ชีวิต ด้วยกัน ทำหน้าที่ดูแลเรื่องการปลูกผักอินทรีย์ นาย ง. เห็นว่าหากทำงานอย่างนี้ไปเรื่อย ๆ ตนมีอาจพัฒนาชีวิตไปในทางที่ต้องการเป็นแน่แท้ สมมุติจะปลูกต้นไม้หันไปทางขวา เขาก็บอกให้กลับไปทางซ้าย มันจะอยู่ในลักษณะนี้ เลย

คิดว่าสิ่งที่กำลังทำมันก็ดี บางอย่างที่เขาบอกเขา อย่างต้นไม้ต้องการแสง ไนโตรเจนหรืออะไรต่าง ๆ มันวิชาการเกินไป เราบอกอย่าใส่ของสดลงไปเดี๋ยวมันเอาไนโตรเจนไปเผาผลาญตัวเอง มันจะทำให้ต้นไม้เหี่ยว เขาก็บอกมันวิชาการเกินไปแล้ว ตนก็เลยคิดว่ามันไม่ใช่ ความคิดไม่ค่อยตรงกัน พอดีมีเจ้าของรีสอร์ทอีกแห่งที่อยู่ใกล้ ๆ รู้ว่า นาย ง. ชอบปลูกผักและชอบอินทรีย์ เจ้าของรีสอร์ทดังกล่าวก็สนใจเกษตรอินทรีย์เหมือนกัน จึงตัดสินใจไปทำที่รีสอร์ทแห่งใหม่แทน

จริง ๆ แล้ว นาย ง. เป็นคนที่อยากเรียน แต่ว่าอีกประการหนึ่งคือ ตนเป็นหัวหน้าครอบครัว ต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายภายในบ้าน ถ้าต้องเรียนอาจต้องดึงมาใช้ภายในส่วนนี้ และตนเองก็ไม่มีเงินเก็บอะไรมากมาย จุดเปลี่ยนที่ต้องลาออกเลย คือ ถ้าทำงานอยู่ที่รีสอร์ทเดิมที่เจ้าของออกค่าเล่าเรียนให้ ตนต้องเป็นคนทำทุกอย่าง ปลูกผัก หมักสารอินทรีย์ ตอนนี่เริ่มมีการซื้อปุ๋ยอินทรีย์ผลิตภัณฑ์ที่เป็นยาฆ่าแมลง แล้วพวกสารต่าง ๆ ที่ตนหมักเอาไว้ถูกนำไปเก็บ ไม่มีใครสนใจ แล้วส่วนที่เข้ามาใหม่ ๆ ก็มีคนไม่เชื่อว่าใช้อินทรีย์ไม่ได้ ต้องเคมีเท่านั้น เหมือนว่าเป็นการฝังหัวมานาน หรือยังมีความเชื่อแบบเก่าๆ ไม่ศึกษาให้ลึกว่าพืชต้องการสารอาหารอะไรก็ได้ เคมีหรืออะไรก็ได้ เคมีมันคือการเทียมจากของที่เป็นพืชต้องการขึ้นมาเฉยๆ เขาไม่เข้าใจ ก็พยายามจะบอกแล้ว ก็เลยรู้สึกตัวตัวเองกลายเป็นแกะดำ ความคิดเห็นไม่ตรงกับคนอื่น

ถ้าหากถามว่าอยากกลับไปเรียนต่ออีกไหม ก็อยากกลับไป เพราะอยากเรียนอยู่แล้ว ถ้ามีโอกาส ไม่วันใดก็วันหนึ่งมันก็คืออนาคต ชีวิตยังติดใจอยู่ เคยอยากเรียนปริญญาตรี แต่เรียนไม่จบ มานี่ก็เรียนไม่จบอีก ก็อยากให้ลูกหลานได้เห็นอย่างน้อยบรรพบุรุษเราทำได้ สร้างแรงบันดาลใจให้เขาบ้าง วันหนึ่งถ้าเขาหมดหวัง เขามองดูที่กำแพงก็จะคิดได้ว่าบรรพบุรุษเรามีปริญญา ต้องการแค่นั้น ไม่ได้จะเอาไปทำอะไรเลย

5) นาย จ. อดีตนักศึกษาที่ ศปจ. ศรีสะเกษ (อายุ 73 ปี)

“สูงวัยโรคภัยรุมเร้า”

นาย จ. อดีตกำนันผู้กว้างขวางในตำบลแห่งหนึ่ง ที่อำเภอขามเฒ่าด้วย ด้วยที่ร่างกายยังดูกระฉับกระเฉง เดินทางไปไหนมาไหนด้วยมอเตอร์ไซด์คู่ใจ อาจารย์ ม. ชีวิต จึงได้ชวนมาให้เรียนที่มหาวิทยาลัยชีวิต ในปีการศึกษา 2558 ด้วยเห็นเป็นคนช่างพูดช่างคุย รับผิดชอบการบ้านการเมือง เพราะผ่านประสบการณ์ชีวิตมายาวนาน อีกทั้งทำงานเพื่อชุมชนจนถึงวาระเกษียณเมื่อ 13 ปีก่อน

เพราะศูนย์การเรียนรู้ใกล้บ้าน ขับมอเตอร์ไซด์มาเรียนได้ไม่มีปัญหา ในตอนนั้นนาย จ. ไม่มีปัญหาเรื่องการเงิน เนื่องจากลูกสาวที่ทำงานในกรุงเทพฯ ส่งให้ทุกเดือนเพื่อเลี้ยงดูพ่อแม่วัยต้น เจ็ดสิบมิได้ขาด การได้เรียนร่วมกับเพื่อนรุ่นลูกรุ่นหลานทำให้ นาย จ. กลายเป็นพี่ใหญ่ของกลุ่ม สมาชิกกลุ่มรุ่นช่วยเหลือเกื้อกูลเป็นอย่างดี ผู้ใหญ่วัยปลายเก้งกล้าตามประสบการณ์ แต่อาจใช้เทคโนโลยีหาความรู้ไม่เก่ง ก็ได้เพื่อนต่างวัยคอยนำพา ตนทำตัวเป็นผู้ใหญ่ที่ทำให้ลูกหลานเคารพ คอยสั่งคอยสอนรุ่นหลัง ให้อยู่ในวินัยและความรับผิดชอบ ถ่ายทอดประสบการณ์ของตัวเองให้ฟัง การเรียนที่ ม. ชีวิต ของนาย จ. เต็มไปด้วยความรู้ ความสนุกสนาน เสาร์อาทิตย์เข้าร่วมกิจกรรม รวมกลุ่ม มิได้ขาด ไปเรียนรู้ที่ไหน ใกล้ไกลเพียงใด ไม่เป็นอุปสรรค นาย จ. อยู่ในพื้นที่นี้มากกว่าก่อนชีวิต รู้จักถิ่นตนเป็นอย่างดี ได้เห็นความเปลี่ยนแปลงของชุมชน จากป่าพงดง ลี้กมีโจรและสัตว์ป่าชุกชุม จนมาเป็นหมู่บ้านถนนคอนกรีตน้ำไฟฟ้าพร้อม

เมื่อเรียนได้ปีกว่าๆ โรคภายในช่องท้องที่เคยเป็นอยู่ได้กลับมากำเริบอีกครั้งถึงกับมีต้องมีการผ่าตัดพักรักษาตัว เท่านั้นไม่พอบุ๊ปัญหาสายตาเริ่มก่อดัว อ่านหนังสือที่โรน้าตามักไหลและไม่ทนแสง เงินที่ได้จากลูกไม่สามารถเจียดมาเป็นค่าเล่าเรียน ค่าใช้จ่ายกิจกรรมได้อีกแล้ว ภรรยาของนาย จ. ที่เจ็บป่วยออดๆ แอดๆ ถึงกับโทรมาตำหนิอาจารย์ที่ได้ชักชวนให้นาย จ. มาเรียน เพราะครอบครัวนั้นไม่ได้มีฐานะอะไร ถึงมีเงินใช้แต่ก็ไม่พอมือมีใครเกิดเจ็บป่วยขึ้นมา และในวัยสูงอายุนี้เรียนไปถึงแม่ได้ประโยชน์ก็จริง แต่ไม่รู้จะเอาใบปริญญาไปเพื่ออะไร เก็บเงินไว้ใช้ดีกว่า เก็บเป็นค่าเทอมเดือนละสามพัน ซึ่งลูกคนเดียวที่เป็นผู้ส่งเสียเลี้ยงดูพ่อแม่ก็เห็นควร ก็เพราะตนก็มีอาชีพขับแท็กซี่ในกรุงเทพฯ รายได้พอประมาณ

การตัดสินใจลาออกของนาย จ. ยากที่จะมีใครรังได้ ยกเว้นมีผู้สนับสนุน ถึงแม้จะออกมาแล้ว แต่นาย จ. ก็ยังคงมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้เป็นบางครั้งบางคราว และยังคงไปมหาสุ่นักศึกษา ม. ชีวิต รุ่นพี่รุ่นน้อง มิได้ขาด สิ่งที่ได้เรียนรู้ก็ยังคงติดตัว ได้นำไปใช้ในชีวิตรประจำวัน และนำไปสอนต่อให้กับคนใกล้ตัวโดยเฉพาะเรื่องแผน 4 แผน

6) นาง ฉ. อดีตนักศึกษาที่ ศรช. ปลายพระยา กระบี่ (อายุ 32 ปี)

“ปัญหาครอบครัวและสุขภาพส่วนตัวทำชีวิตวุ่นวาย”

นาง ฉ. เข้าเรียนปีการศึกษา 2557 ก่อนหน้านั้นเคยไปเรียนที่ ม.รามคำแหง เหลืออีกประมาณ 10 เล่มก็จะจบแล้วแต่ติดปัญหาทางบ้าน ซึ่งตนเองคิดว่าไม่ใช่ปัญหาจากตนเองโดยตรง

พ่อน้องชายที่เข้าเรียนก่อนสัปดาห์หนึ่งชวนให้มาเรียนที่ ม. ชีวิต ด้วยกัน จึงตัดสินใจทันที ในช่วงแรกๆ ไม่มีปัญหาในการเรียนแต่อย่างใด พยายามเก็บเกี่ยวความรู้จาก ม.ชีวิต นำแผนทั้ง 4 แผนมาใช้ในชีวิตประจำวัน ตนเองก็จัดการได้ แผนแรกเป็นแผนเวลา สองแผนการทำงาน สามแผนการเงิน สี่แผนสุขภาพ ตอนนั้นแผนที่ทำหลักๆ จะเป็นเรื่องสุขภาพเพราะเป็นคนที่มีปัญหาด้านสุขภาพ มีปัญหาเกี่ยวกับมดลูก คือเป็นซิสต์ในมดลูก ซึ่งขณะนั้นมีลูกแล้ว 1 คน หมอแนะนำว่าถ้าจะมีลูกอีก 1 คน ต้องรีบมีตั้งแต่ตอนนี้ เพราะซิสต์มีขนาดใหญ่ขึ้นต้องทำการผ่าตัดโดยตัดปีกมดลูกทิ้งและจะมีลูกไม่ได้อีกต่อไป ก็คิดมีลูกอีก 1 คน ซึ่งพอมิท้องลูกคนที่ 2 ทำให้มีผลกระทบต่อการทำงานของตนเพราะตนมีอาชีพทำสวน และทำขนมส่งตามร้านค้า จึงไปกระทบกับปัญหาด้านการเงินอีก ท้องประมาณ 3 เดือน ก็ยังมาเรียนได้ตามปกติ พอใกล้จะสอบ ท้องเริ่มโตและตอนนั้นก็รู้สึกว้าปากในการเดินทาง พอคลอดคนที่ 2 เสร็จก็คิดว่าจะกลับมาเรียนต่อให้เร็วที่สุดแต่ก็ติดปัญหาเรื่องการเงินอีก สามีก็เริ่มติดยามีอาการหนักขึ้นทุกวันๆ จนตนเองรู้สึกไม่ไหวก็เลยขอย้ายกลับมาอยู่ที่บ้านพ่อแม่ของตนเอง ด้วยความที่สุขภาพไม่ดีและต้องเลี้ยงลูก 2 คน สามีก็ไม่ค่อยได้ดูแลอะไรเท่าไร ถ้ากลับมาอยู่ที่บ้านตนก็ยังมีพ่อแม่พี่น้องช่วยเหลือ จากที่สามีเคยรับผิดชอบค่าใช้จ่าย พอตนพาลูกมาอยู่บ้านตายายเริ่มห่างกันกลายเป็นสามีไม่รับผิดชอบเรื่องค่าใช้จ่าย ตนก็เลยเป็นแม่เลี้ยงเดี่ยวมาตั้งแต่ลูกคนที่ 2 อายุได้ 3 เดือน ตั้งแต่ปี 2559 จนถึงปัจจุบัน และนั่นก็เป็นสาเหตุที่ต้องทำให้ออกจากมหาวิทยาลัยชีวิตหลังจากเรียนได้ 2 ปี

ในช่วงที่แยกทางกับสามีรู้สึกว่ามีปัญหารอบด้านแล้วไม่สามารถจัดการได้ จึงลาออกจากการเรียนก่อนเพื่อมาดูแลลูกทั้ง 2 คนให้ดีที่สุด และได้นำแนวทางการทำเกษตรแบบผสมผสานที่ได้เคยเรียนจาก ม.ชีวิต มาปรับใช้กับอาชีพของตนด้วย ขณะนี้ได้ทำโครงการปลูกผักเลี้ยงเป็นพืชแซมในสวนยางและสวนปาล์ม มีเลี้ยงปลา ปลูกผัก เลี้ยงไก่ ตนเองรู้สึกว่าขณะที่ยังเรียนอยู่ได้เก็บเกี่ยวประสบการณ์และความรู้นำมาใช้ในชีวิตประจำวันขณะนี้ได้มากพอสมควร ตอนที่เรียนเกรดเฉลี่ยก็ดี 3 กว่า เข้าร่วมกิจกรรมตลอด พอมีกการรวม ศรป. ก็เคยไปเป็นพิธีกรให้ในงานเลี้ยง ตอนตัดสินใจลาออกรู้สึกเสียใจ และเสียตายนมากแต่ก็คิดว่าเราต้องเลือกอย่างใดอย่างหนึ่งแล้วทำให้ดีที่สุด ถ้าต้องทำหลายๆ อย่างก็จะได้ไม่ดีเลยสักอย่าง ตนจึงเลือกที่จะมาดูแลลูกก่อนตอนนี้ลูกคนโตอายุ 9 ขวบ คนเล็กเกือบ 2 ขวบ

ถ้ามีโอกาสก็อยากที่จะกลับเข้ามาเรียนอีก เพราะตอนนี้คิดว่าแผนเวลาของตนสามารถจัดการได้แล้ว แผนการงานก็มีอาชีพทำเกษตรผสมผสานอยู่ที่บ้านตัวเองอยู่แล้ว ส่วนเรื่องแผน

สุขภาพคิดว่าโอเคแล้วทำการผ่าตัดซี่สตีเรียบร้อยแล้ว และการเป็นแม่เลี้ยงเดี่ยวตอนนี้ก็ไม่มีปัญหาแล้วสามารถจัดการได้ สุขภาพจิตก็ดีขึ้น แต่ยังติดเรื่องแผนการเงินอยู่บ้าง ถ้าเกิดกรณีฉุกเฉินเงินขาดมือ ถ้าเป็นไปได้อยากให้มียกยืมของมหาวิทยาลัย ส่วนนี้คิดว่าน่าจะช่วยเหลือยามฉุกเฉินได้ แต่ถ้าไม่มีเหตุการณ์ฉุกเฉินคิดว่าก็พร้อมที่จะกลับเข้าไปเรียนได้แล้ว

โดยส่วนตัวคิดว่าค่าเทอมไม่แพงสำหรับการเรียนในพื้นที่ แต่ถ้าบางครั้งต้องไปเรียนที่ไกลจากบ้านจะมีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น เช่น ต้องไปเช่าห้องพัก ค่าน้ำมัน ค่าอาหาร แต่ถ้าศูนย์เรียนอยู่ใกล้บ้านก็จะเสียเฉพาะค่าเทอมอย่างเดียวซึ่งไม่คิดว่าเป็นปัญหา ตัวเองคาดหวังถึงขั้นจะเรียนต่อปริญญาโทและอยากกลับไปเป็นอาจารย์ของ ม.ชีวิต ต่ออีกด้วย เพราะคิดว่าตัวเองเก็บเกี่ยวความรู้แล้วนำมาใช้ได้เยอะ แล้วอยากนำความรู้ไปแบ่งปันให้กับคนอื่น ๆ ด้วย และคิดว่าตัวเองก็เปลี่ยนอะไรได้เยอะมาก เพราะเมื่อก่อนติดการเล่นหอยมาก และใช้ชีวิตแบบไปวันๆ ถึงเวลาก็ไปเก็บปาล์ม ไปตลาดคิดจะซื้อก็ซื้อไม่ได้คิดว่าจำเป็นไม่จำเป็น แต่พอมาเรียน ม.ชีวิต แผนรายรับ-รายจ่ายก็มาอยู่ในแผนการเงิน พอเริ่มทำแผนการเงินตรงนี้แล้วเริ่มเห็นตัวเลขในแผนรายจ่าย เพราะจดทุกสิ่งที่จ่ายไป และไม่โกหกตัวเองว่าใช้อะไรไปบ้าง เมื่อก่อนเคยบอกให้พ่อไปจ้างทำตู้เสื้อผ้า พ่อก็เลยบอกมาให้เลิกซื้อเสื้อผ้าจะได้ไม่ต้องทำตู้เพิ่ม ก็เลยนึกคิดคำพูดของพ่อขึ้นมาได้ พอสิ้นเดือนมาดูรายรับ-รายจ่าย แล้วค่อยๆ ตัดอะไรที่ไม่จำเป็นออก ค่าหอยต้องตัด ค่าเสื้อผ้าต้องตัด นอกจากนี้ยังนำความรู้ไปสอนลูกด้วย อะไรจำเป็นเร่งด่วน อะไรจำเป็นไม่เร่งด่วน ยกตัวอย่างให้ลูกฟัง ก่อนจะนอนทุกคืนให้คิดว่าพรุ่งนี้จะต้องทำอะไรให้ลำดับความสำคัญ เราจะจดทุกอย่าง เพราะเราเป็นแม่เลี้ยงเดี่ยว เวลาของเราจะค่อนข้างมีค่ามาก ไม่มีใครจะมาแบ่งเบาภาระส่วนนี้ได้เลย ต้องเป็นทั้งลูก ทั้งแม่ ทั้งพี่ แล้วแม่ก็เป็นโรคเข้าเสื่อม กระดูกพรุน แม่นอนติดเตียงประมาณ 8 เดือน แล้วเพิ่งเดินได้ประมาณ 3 เดือนนี้เอง และเป็นโรคพาร์คินสันด้วย กล้ามเนื้ออ่อนแรง ตอนนั้นลูกก็ยังไม่เล็ก แต่คิดว่าตัวเองโชคดีมากที่ได้มาเรียน ม.ชีวิต มิฉะนั้นคงเป็นบ้าไปแล้ว

บทที่ 4

สรุปผลการวิจัย

1. ข้อมูลเชิงปริมาณ

ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 51 คน เป็นเพศชาย ร้อยละ 57 และเพศหญิงร้อยละ 43 อายุเฉลี่ยของผู้ตอบแบบสอบถาม คือ 47 ปี ระดับการศึกษาก่อนเข้าเรียนที่มหาวิทยาลัยชีวิต ร้อยละ 25 จบมัธยมศึกษาตอนปลายจากการศึกษานอกระบบโรงเรียน รองลงมาร้อยละ 13 จบการศึกษาด้านวิชาชีพ (ปวช./ปวส.) ก่อนยุติการศึกษา ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ คือ ร้อยละ 67 ไม่ได้ปรึกษาอาจารย์ที่รับผิดชอบ และเมื่อมีโอกาสและความพร้อมอีกครั้ง ผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 49 อยากกลับมาศึกษาต่อ ในขณะที่ร้อยละ 29 ตอบว่าไม่อยากเมื่อสอบถามถึงสาเหตุหลักที่ทำให้ตัดสินใจออกกลางคัน ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่ คือ ร้อยละ 47 ระบุว่า เป็นเรื่องค่าใช้จ่าย รองลงมา คือ ร้อยละ 16 ระบุว่าเป็นเรื่องของเวลา

การวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดตัวแปรอิสระจำนวน 5 ตัวแปร ที่เกี่ยวข้องกับการลาออกกลางคันของนักศึกษา ได้แก่ คุณภาพการบริหารจัดการของมหาวิทยาลัยชีวิต (ข้อคำถาม 4 ข้อ) คุณภาพผู้สอนและการจัดการจัดกระบวนการเรียนรู้ (ข้อคำถาม 5 ข้อ) ค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษา (ข้อคำถาม 3 ข้อ) ครอบครัวยุคและเศรษฐกิจ (ข้อคำถาม 7 ข้อ) และเหตุผลส่วนตัวผู้เรียน (ข้อคำถาม 14 ข้อ) พบว่า ค่าเล่าเรียนแพง (ร้อยละ 59) และ มีงานประจำมากขึ้น ทำให้ไม่มีเวลาเข้าร่วมกิจกรรม/การเรียนรู้ได้อย่างเต็มที่ (ร้อยละ 59) ที่ผู้ตอบแบบสอบถามระบุว่าเป็นสาเหตุการออกกลางคัน รองลงมาคือ มีภาระการประกอบอาชีพในวันหยุดสุดสัปดาห์ ไม่สามารถเข้าเรียนในวันเสาร์-อาทิตย์ได้ (ร้อยละ 43)

เมื่อพิจารณาจำนวนสาเหตุประกอบกันแล้ว พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 29 ระบุว่า มี 3 ปัจจัย (จาก 5 ปัจจัยหลัก) ส่วนผู้ตอบแบบสอบถามที่ระบุว่ามีปัจจัยเดียว ที่ทำให้ลาออกมีเพียงร้อยละ 17 ในขณะที่ร้อยละ 14 ที่ระบุว่ามีปัจจัย 5 ปัจจัยหลัก) เป็นเหตุที่ทำให้ต้องลาออก

เมื่อสอบถามโอกาสในการกลับมาศึกษาต่อ พบว่า ร้อยละ 49 อยากกลับมาเรียนต่อที่มหาวิทยาลัยชีวิตอีกครั้ง ส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่า ได้รับความรู้ที่หลากหลาย นำไปใช้ปฏิบัติได้จริง

ตรงกับกรณาดำเนินชีวิต สำหรับผู้ที่ไม่ยากกลับมาศึกษาต่อ (ร้อยละ 29) ให้เหตุผลว่า ค่าเทอมแพง มีค่าใช้จ่ายในครอบครัวมาก ไม่มีเวลา เป็นต้น

เมื่อพิจารณารายละเอียดในสาเหตุย่อยของแต่ละปัจจัย สรุปได้ดังนี้

1) **ปัจจัยด้านการบริหารจัดการของมหาวิทยาลัยชีวิต** เป็นสาเหตุร่วมประการหนึ่งที่ทำให้ผู้ตอบแบบสอบถามลาออก คือ ขาดสื่อ อุปกรณ์ และเทคโนโลยีที่มีส่วนช่วยในการค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม (ร้อยละ 26) รองลงมา คือ เรื่องการบริการและการอำนวยความสะดวกไม่ทั่วถึง (ร้อยละ 16)

2) **ปัจจัยด้านคุณภาพผู้สอน และการจัดกระบวนการเรียนรู้** สาเหตุที่ส่งผลต่อการลาออกที่สำคัญของผู้ตอบแบบสอบถามคือ ผู้จัดกระบวนการเรียนรู้ไม่กระตุ้นความอยากรู้อยากเห็น ไม่สอนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวิธีคิดหรือการเปลี่ยนแปลงตนเอง (ร้อยละ 14) และไม่มีความสามารถในการถ่ายทอด สื่อสารไม่ชัดเจน ไม่เข้าใจ (ร้อยละ 10)

3) **ปัจจัยด้านค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษา** ผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 59 ระบุว่า ค่าเล่าเรียนแพง ที่เป็นสาเหตุประการหนึ่งที่ทำให้ลาออก รองลงมาคือ มีค่าใช้จ่ายอื่น ๆ เช่น ค่าเดินทาง ค่ากิจกรรมต่าง ๆ ที่ไม่สามารถจ่ายได้ คิดเป็นร้อยละ 39 ของผู้ตอบแบบสอบถาม

4) **ปัจจัยด้านครอบครัวและเศรษฐกิจ** ผู้ตอบแบบสอบถาม ระบุว่า มีภาระประกอบอาชีพในวันหยุดสุดสัปดาห์ ไม่สามารถเรียนในวันเสาร์-อาทิตย์ได้ (ไม่มีใครช่วยกิจการ) (ร้อยละ 45) สาเหตุรองลงมา คือ มีภาระในการเลี้ยงดูลูก หรือดูแลผู้สูงอายุ หรือสมาชิกในครอบครัวที่เจ็บป่วย (ร้อยละ 43) และไม่สามารถบริหารจัดการวางแผนค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาได้ (ร้อยละ 43)

5) **ปัจจัยด้านเหตุผลส่วนตัวของผู้เรียน** ผู้ตอบแบบสอบถาม ระบุว่า มีงานประจำมากขึ้น ทำให้ไม่มีเวลาเข้าร่วมกิจกรรมหรือเรียนไม่เต็มที่ (ร้อยละ 59) เหตุผลรองลงมา คือ พื้นที่การเรียนอยู่ไกล ไม่ปลอดภัย เสียค่าใช้จ่ายสูง (ร้อยละ 20) และ รู้สึกว่าตนเองอายุมากเกินไป เรียนไม่ทันคนที่มียาญน้อยกว่า

โดยสรุป ปัจจัยที่มีผลต่อการลาออก **มากที่สุด** คือ ปัจจัยด้านค่าใช้จ่ายการศึกษา ที่ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่สะท้อนให้เห็นว่า ค่าเล่าเรียนแพง และปัจจัยด้านเหตุผลส่วนตัวของผู้เรียน ที่ผู้ตอบแบบสอบถามสะท้อนให้เห็นว่า มีงานประจำมากขึ้น ทำให้ไม่มีเวลาเข้าร่วม

กิจกรรมหรือเรียนได้ไม่เต็มที่ (ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อสองสาเหตุนี้ เท่ากับร้อยละ 59 เท่ากัน)

ปัจจัยที่มีผลต่อการลาออก ที่มีส่งผลมากต่อผู้ตอบแบบสอบถาม **รองลงมา** ส่วนใหญ่จัดอยู่ในปัจจัยด้านครอบครัวและเศรษฐกิจ นั่นคือ เหตุผลเกี่ยวกับภาระการประกอบอาชีพในวันหยุดสุดสัปดาห์ ไม่สามารถเรียนในวันเสาร์-อาทิตย์ได้ เหตุผลประการต่อมาคือ มีภาระในการเลี้ยงดูลูก หรือดูแลผู้สูงอายุ หรือสมาชิกในครอบครัวที่เจ็บป่วย และประการสุดท้ายคือ ไม่สามารถบริหารจัดการวางแผนค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาได้

2. ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผู้ให้ข้อมูลเชิงลึกจาก 6 กรณีศึกษา เพศชาย 5 คน และเพศหญิง 1 คน ในจำนวนนี้อยู่ในวัยสูงอายุ 1 คน ข้อมูลที่นำเสนอเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับชีวิตที่เชื่อมโยงกับการยุติศึกษากลางคันแสดงให้เห็นถึงสถานการณ์ลาออกของผู้เรียน ม. ชีวิต ต่างอาชีพ ต่างวัย ต่างเพศ ต่างมีหลายเหตุการณ์เริ่มต้นที่ทำให้มีการคำนึงถึงการลาออก แต่เหตุผลที่ทำให้ตัดสินใจลาออกส่วนใหญ่คล้ายคลึงกันคือ การเงินฝืดเคืองไม่สามารถจ่ายค่าเทอมได้ ค่าใช้จ่ายภายในครอบครัวเป็นสิ่งจำเป็นแรก คือ เลี้ยงลูกและการศึกษาของลูก รักษาพยาบาล ลงทุนการเกษตร ฯลฯ ส่วนผู้ที่ไม่มีปัญหาเรื่องค่าเทอม แต่เป็นปัญหาเรื่องเวลา เรื่องสุขภาพ เมื่อจัดการได้แล้ว ก็อยากจะกลับมาเรียนต่อ

กรณีศึกษา 1 ใน 6 คน ที่กล่าวว่า การเปลี่ยนสถานที่เรียนอยู่บ่อยครั้ง ก็เป็นสาเหตุร่วมในการตัดสินใจลาออก พอประสบปัญหาทางการเงิน จึงทำให้มีการตัดสินใจได้เร็วขึ้น

กรณีศึกษา 1 ใน 6 คน คือ ผู้สูงอายุ ที่มีปัญหาสุขภาพ รวมถึงครอบครัวไม่ต้องการให้เรียน

กรณีศึกษา 1 ใน 6 คน ต้องการนำใบปริญญาเพื่อเข้าร่วมการเมืองท้องถิ่นในอนาคต

กรณีศึกษา 4 ใน 6 คน เห็นว่า การเรียนที่มหาวิทยาลัยชีวิตได้ประโยชน์มาก และนำไปใช้ต่อ

กรณีศึกษา 1 ใน 6 คน ชอบการเรียนการสอนนอกห้องเรียน และได้เรียนจากของจริง

กรณีศึกษา 3 ใน 6 คน ถ้ามีโอกาสอยากกลับมาเรียนต่อที่มหาวิทยาลัยชีวิต

บทที่ 5

อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

1. อภิปรายผล

1) ปัจจัย 5 ด้าน คือ คุณภาพการบริหารจัดการของมหาวิทยาลัยชีวิต คุณภาพผู้สอนและการจัดกระบวนการเรียนรู้ ค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษา ครอบครัวยุติและเศรษฐกิจ และเหตุผลส่วนตัวของผู้เรียน ทุกข้อส่งผลต่อการตัดสินใจลาออกของนักศึกษาทั้งสิ้น แต่ที่เป็นสาเหตุที่ส่งผลมากที่สุด คือ ค่าใช้จ่าย และ เวลา ของผู้เรียน ดังนั้น หากมีเกณฑ์การพิจารณาคุณสมบัติของนักศึกษาก่อนรับเข้า โดยเฉพาะรายได้ต่อปี ความสามารถในการจ่ายค่าเทอม ความมุ่งมั่นในการศึกษาต่อ แหล่งเงินกู้ยืมของผู้เรียน หรือมีการจัดระบบสนับสนุนต่าง ๆ ที่อาจดำเนินการโดยผู้เรียนด้วยตนเอง เช่น การจัดตั้งกลุ่มการออมเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ดังเช่น กรณีของบางพื้นที่/จังหวัด เช่น สุราษฎร์ธานี ชัยนาท อาจทำให้ไม่เกิดกรณีผู้เรียนออกกลางคันได้

2) การช่วยผู้เรียนฝ่าวิกฤตด้านค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นโครงการที่ช่วยสร้างรายได้ กองทุนกู้ยืม ต้องกระทำด้วยความรอบคอบ เพราะอาจทำให้ผู้อื่นได้รับผลกระทบได้ หากการดำเนินการไม่เป็นไปตามแผนที่วางไว้

3) เหตุผลด้านอื่น ๆ ที่เป็นความเสี่ยงสะท้อนของผู้ที่ลาออกกลางคัน เช่น ในเรื่องคุณภาพการบริหารจัดการของมหาวิทยาลัยชีวิต ที่ผู้เรียนมีความคาดหวังด้านความพร้อมของสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ และเทคโนโลยี ตลอดจนสถานที่ หากมีการอธิบายให้ผู้สนใจจะเข้าศึกษาที่มหาวิทยาลัยชีวิตให้เข้าใจถึงจุดเน้นของมหาวิทยาลัย และข้อจำกัดบางประการ รวมถึงความแตกต่างจากมหาวิทยาลัยทั่วไป จะช่วยให้ผู้เรียนมองข้ามประเด็นเหล่านี้ไปได้

4) เสี่ยงสะท้อนในเรื่องของการเป็นต้นแบบตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่เป็นคุณค่าหลักของมหาวิทยาลัย ที่ควรพิจารณาคือ ผู้บริหาร/อาจารย์ บางท่าน ไม่ได้ประพฤติปฏิบัติในเรื่องความพอเพียงตามปรัชญาหลักของสถาบันฯ จึงทำให้ผู้เรียนเกิดข้อสงสัย ดังนั้น ผู้ที่เกี่ยวข้องกับมหาวิทยาลัยชีวิต ควรประพฤติปฏิบัติให้เป็นแบบอย่าง

5) ในเรื่องคุณภาพผู้จัดกระบวนการเรียนรู้ มีผู้สะท้อนให้เห็นว่าไม่ได้กระตุ้นความอยากรู้ อยากเห็น หรือไม่สอนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวิธีคิดหรือเปลี่ยนแปลงตนเอง อาจเป็นเพราะว่าผู้เข้ามาแสวงหาความรู้มีความคาดหวังที่อยากได้ความรู้ที่แตกต่างจากเดิม หรือเพิ่มพูนความรู้ที่มีอยู่ โดยเฉพาะผู้ที่ประสบความสำเร็จในหน้าที่การงาน อาชีพ มีฐานะ ที่ต้องการเติมเต็มชีวิตด้วยการศึกษาระดับสูง แต่กลับไม่เป็นตามที่คาดหวัง จริง ๆ แล้ว อาจไม่จำเป็นที่ผู้จัดกระบวนการเรียนรู้ต้องมีความรู้เหนือกว่าผู้เรียน เพราะทุกคนมีความรู้ไม่เท่ากัน แต่สามารถเรียนรู้ด้วยกันได้ แต่ทักษะที่ผู้จัดกระบวนการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยชีวิตที่ควรมี คือ ความสามารถในการเป็นผู้เสริมพลังเชิงบวก ทั้งพลังกาย, ใจ, ความรู้-ความคิด, พลังครอบครัว, พลังทางเศรษฐกิจ, พลังของกลุ่ม/องค์กรของนักศึกษาหรือผู้เรียน, พลังของชุมชน หรือพลังในการแสดงออกซึ่งศักยภาพและความสามารถด้านต่าง ๆ ของผู้เรียน

6) จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ส่วนใหญ่ประสบปัญหาด้านการเงินเป็นสำคัญ ซึ่งมาจากจุดเปลี่ยนของชีวิตหลายอย่าง เช่น มีภาระงานมากขึ้น ประสบปัญหาสุขภาพ มีปัญหาครอบครัว เปลี่ยนงานกะทันหัน เกือบทุกคนได้รับประโยชน์จากการเรียนมหาวิทยาลัยชีวิตและได้นำไปใช้ต่อแม้ว่าจะไม่ได้ศึกษาต่อแล้วก็ตาม โดยเฉพาะการใช้แผน 4 แผน ดังนั้น หากมีการสอนการใช้แผน 4 แผน ที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน ทุกแผนมีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กัน สามารถวัดผลและประเมินการเปลี่ยนแปลงได้ และสนับสนุนให้มีการถ่ายทอดให้กับสมาชิกครอบครัว สมาชิกชุมชน เพื่อนร่วมงาน ถือได้ว่ามหาวิทยาลัยชีวิตเป็นสถาบันการศึกษาที่ได้ช่วยพัฒนาทุนมนุษย์ที่เห็นผลได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะ

1) ผู้ที่จำเป็นต้องยุติการศึกษาก่อนสำเร็จตามหลักสูตร ควรได้รับประกาศนียบัตรหรือใบรับรองเป็นผู้ที่ผ่านกระบวนการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยชีวิต เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจและไม่บันทึกข้อมูลนักศึกษาว่าเป็นผู้ออกกลางคัน เมื่อผู้ที่จำเป็นต้องออกกลางคันมีความพร้อมอีกครั้งสามารถใช้ประกาศนียบัตรหรือใบรับรองดังกล่าวเป็นหลักฐานในการเรียนต่อที่มหาวิทยาลัยชีวิต

2) ควรมีการพัฒนาฐานข้อมูลผู้เข้าเรียนมหาวิทยาลัยชีวิตทุกคน ที่สามารถสื่อสารประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยชีวิตให้กับผู้เรียนมหาวิทยาลัยทุกคนแม้ว่า

ผู้เรียนบางคนจะออกไปแล้ว ซึ่งผู้เรียนที่ออกไปแล้วหลายคน ยังมีความประทับใจในหลักสูตร แนวคิด ปรัชญา ของมหาวิทยาลัยชีวิต และหากได้รับข้อมูลอย่างสม่ำเสมอ เห็นการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง ทิศทางการพัฒนาของมหาวิทยาลัย อาจทำให้เป็นผู้ประชาสัมพันธ์ให้ผู้มีศักยภาพ ได้เข้ามาเรียนมากขึ้น รวมถึงผู้ลาออกไปเพราะมีปัญหาเรื่องค่าใช้จ่าย เมื่อมีโอกาสและความพร้อมอีกครั้งสามารถตัดสินใจต่อมหาวิทยาลัยชีวิตอย่างไม่ลังเล และมีความรู้สึกได้รับการยอมรับว่าเป็นศิษย์เก่าของมหาวิทยาลัย

3) เพื่อแก้ปัญหาการลาออกกลางคันของผู้ที่มีปัญหาด้านการเงิน ควรแจ้งให้ผู้เรียนได้รับรู้ค่าใช้จ่ายที่แท้จริง นอกจากค่าเล่าเรียนรายเทอม และควรมุ่งไปที่ผู้เรียนที่มีเงินออมก่อนเข้าเรียน และควรมีการประเมินสถานะทางเศรษฐกิจของผู้ที่จะเป็นนักศึกษา โดยเฉพาะผู้สูงอายุที่ไม่มีรายได้

4) ควรพยายามลดช่องว่างในการสื่อสารซึ่งกันและกันระหว่างผู้สอน/ผู้จัดกระบวนการเรียนรู้/ผู้บริหารกับผู้เรียน ควรสื่อสารตั้งแต่แรกว่าถ้าท่านใดมีปัญหาเรื่องค่าใช้จ่าย ควรแจ้งให้เพื่อนที่เรียนรุ่นเดียวกันและอาจารย์/ผู้บริหารทราบ เพื่อให้มีกระบวนการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เช่น การจัดตั้งกองทุน/การระดมเงินออม/การแสวงหาหนทางในการสร้างรายได้ร่วมกัน โดยได้รับการสนับสนุนจากอาจารย์/ผู้บริหารของศูนย์การเรียนรู้ต่าง ๆ ซึ่งเชื่อว่า ถ้ามีการสื่อสารกันมากเท่าใด ช่องว่างต่าง ๆ ย่อมลดลง และโปรดอย่าลืมว่า การมีชีวิตที่ดีขึ้น การมีรายได้ การมีเงินออม การมีสุขภาพที่ดีขึ้น การบริหารจัดการเวลาได้ดี ฯลฯ ล้วนแต่เป็นความท้าทายในเชิงการเปลี่ยนแปลงตนเองของผู้เรียนมหาวิทยาลัยชีวิต ที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาและแนวคิดของมหาวิทยาลัยชีวิต ที่ระบุว่า ชีวิตดีขึ้นตั้งแต่วันแรกหรือภาคการศึกษาแรกที่มาเรียน และยังสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงตนเองผ่านแผน 4 แผน ที่ครอบคลุมทั้งการวางแผนชีวิตและเป้าหมาย ที่เชื่อมกับการบริหารจัดการเวลาในชีวิต การจัดการด้านการงาน/อาชีพ การจัดการด้านรายได้/การเงิน และการจัดการสุขภาพ ดังนั้น ทุกฝ่ายควรให้ความสำคัญกับเรื่องนี้เพราะเป็นตัวชี้วัดความสำเร็จที่สำคัญมากของมหาวิทยาลัยชีวิต

ภาคผนวก

ก. ตารางสรุปข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คุณลักษณะ	รายละเอียด	ความถี่	ร้อยละ
เพศ	ชาย	29	56.9
	หญิง	22	43.1
อายุ	เฉลี่ย 47.4 ปี		
	ต่ำกว่า 30 ปี	3	5.9
	30-39 ปี	9	17.6
	40-49 ปี	17	33.3
	50-59 ปี	16	31.4
	60 ปีขึ้นไป	6	11.8
อาชีพหลัก	เกษตรกร	15	29.4
	บุคลากรองค์กรปกครองท้องถิ่น	11	21.6
	พนักงาน บริษัท / รัฐวิสาหกิจ / โรงแรม	6	11.8
	ธุรกิจส่วนตัว	6	11.8
	รับราชการ	5	9.8
	ไม่มีอาชีพ	2	3.9
	ค้าขาย	2	3.9
	รับจ้าง	2	3.9
	ข้าราชการเกษียณ	2	3.9
ระดับการศึกษาก่อนเข้าเรียน	ปริญญาตรี	2	3.9
	ปวช./ปวส. หรือเทียบเท่า	13	25.5
	ม. 6 จาก โรงเรียนมัธยมศึกษาปกติ	11	21.6
	ม. 6 จาก กศน.	25	49.0
สาเหตุหรือปัจจัยที่เป็นปัญหา อุปสรรคที่สำคัญที่สุด	ค่าใช้จ่าย	26	51.0
	เวลา	12	23.5
	ครอบครัว	8	15.7
	สุขภาพ	3	5.9
	คุณภาพด้านการบริหารจัดการ	2	3.9

คุณลักษณะ	รายละเอียด	ความถี่	ร้อยละ
ปรึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษา	ปรึกษา	14	27.5
	ไม่ได้ปรึกษา	37	72.5
กลับมาเรียนต่อหรือไม่ หากมีความพร้อม	อยาก	25	49.0
	ไม่อยาก	15	29.4
	ไม่ตอบ	11	21.6

ข. แบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ

การออกกลางคืนของนักศึกษามหาวิทยาลัยชีวิต

ดำเนินการโดย สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล

สนับสนุนโดย สถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน และบริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน)

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัย ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาทางเลือกและผลที่เกิดขึ้นในบริบทของมหาวิทยาลัยชีวิต จัดทำขึ้นเพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการออกกลางคืนของนักศึกษา
2. ความคิดเห็นของท่านในแบบสอบถามนี้จะมีความลับ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลในภาพรวมเท่านั้น จะไม่ทำการอื่นใดที่ก่อให้เกิดความเสียหายกับบุคคลหรือองค์กรเด็ดขาด
3. แบบสอบถามนี้ มีทั้งหมด 4 หน้า แบ่งเป็น 3 ส่วน (ใช้เวลา 30 นาที โดยประมาณ)
4. จึงขอความกรุณาจากท่านในการกรอกข้อมูลตามความจริงให้ครบทุกหน้า ทุกส่วน ทุกข้อ คณะผู้วิจัยขอขอบคุณท่านเป็นอย่างสูงมา ณ ที่นี้ ที่ได้สละเวลาทำแบบสอบถามนี้อย่างระมัดระวัง ครบถ้วนถูกต้อง และสมบูรณ์

ส่วนที่ 1: ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้เรียน

คำสั่ง กรุณาทำเครื่องหมาย ☒ ลงใน ☐ หรือเติมข้อความที่ตรงกับความเป็นจริง

1. เพศ ☐ 1) ชาย ☐ 2) หญิง ☐ 3) ไม่ประสงค์ระบุ
2. อายุ ปีเต็ม (ไม่นับเศษเดือน)
3. ที่อยู่ปัจจุบัน หมู่บ้าน.....ตำบล.....อำเภอจังหวัด.....
4. อาชีพหลักของท่าน
 - ☐ 1) ไม่มีอาชีพ เนื่องจาก.....
 - ☐ 2) รับราชการ / พนักงานราชการ ตำแหน่ง.....สังกัดกระทรวง.....
 - ☐ 3) ข้าราชการเกษียณ สังกัดกระทรวง.
 - ☐ 4) พนักงานรัฐวิสาหกิจ ตำแหน่ง.....หน่วยงาน.....
 - ☐ 5) พนักงานบริษัท ตำแหน่ง.....หน่วยงาน.....
 - ☐ 6) บุคลากรองค์กรปกครองท้องถิ่น เช่น พนักงานเทศบาล อบต ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน ฯลฯ) ระบุตำแหน่ง/ชื่อองค์กร
 - ☐ 7) เกษตรกร ระบุพืชที่ปลูก และสัตว์ที่เลี้ยง
 - ☐ 8) ธุรกิจส่วนตัว/เจ้าของกิจการ (ระบุ) เกี่ยวกับ
 - ☐ 9) ค้าขายเล็ก ๆ น้อย ๆ / รับจ้างทั่วไป
 - ☐ 10) อื่นๆ ระบุ.....

☞ ผลการวิจัย ติดตามและประเมินผล ☜

การจัดการศึกษาทางเลือกและผลที่เกิดขึ้นในบริบทของสถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน

5. อาชีพอื่นๆ ที่สร้างรายได้เสริม ☐ 1) ไม่มี ☐ 2) มี ระบุ.....

ส่วนที่ 2: ข้อมูลในระหว่างที่ศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยชีวิต

6. ระดับการศึกษาก่อนเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยชีวิต

- ☐ 1) ม. 6 จาก ☐ โรงเรียนมัธยมภาคปกติ ☐ กศน.
- ☐ 2) ปวช./ปวส. หรือเทียบเท่า สาขา
- ☐ 3)ปริญญาตรี สาขา (ระบุ)
ชื่อสถาบันที่สำเร็จการศึกษา.....จังหวัด.....
- ☐ 4) อื่น ๆ ระบุ

7. ก่อนยุติการศึกษาที่มหาวิทยาลัยชีวิต ท่านกำลังศึกษาอยู่ระดับใด สาขาวิชาใด

- 1) ระดับปริญญา ☐ ตรี ☐ โท 2) สาขาวิชา
- 3) ครช. / ศปจ. / ศรป.
- 4) ปีที่เข้าศึกษา ภาคเรียนที่
- 5) ปีที่ออก ภาคเรียนที่

8. โดยสรุปสาเหตุหรือปัจจัยที่เป็นปัญหาอุปสรรคที่สำคัญที่สุดที่ทำให้ท่านตัดสินใจออกกลางคันคืออะไร

9. ก่อนลาออกจากการศึกษาที่มหาวิทยาลัยชีวิต ท่านได้ปรึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษาหรือไม่

- ☐ 1) ไม่ได้ปรึกษา
- ☐ 2) ปรึกษา (ตอบข้อ9.1)
9.1 คำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาให้กับท่านคือ.....

10. หากท่านมีความพร้อมในเรื่องการเรียนอีกครั้ง ท่านอยากเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยชีวิตหรือไม่ เพราะเหตุใด

- ☐ 1) อยาก เพราะ.....
- ☐ 2) ไม่อยาก เพราะ

ส่วนที่ 3 สาเหตุที่ท่านไม่ศึกษาต่อที่มหาวิทยาลัยชีวิต

กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ☐ ที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงมากที่สุด

ข้อ	ปัจจัยที่เป็นสาเหตุที่ท่านลาออกกลางคัน	ใช่	ไม่ใช่
	คุณภาพด้านการบริหารจัดการของมหาวิทยาลัยชีวิต		
1	สถานที่จัดการเรียนการสอน การเรียนรู้ ไม่เหมาะสม ไม่น่าเชื่อถือ		
2	ผู้บริหาร บุคลากร ไม่มีความรู้ความสามารถในการจัดการศึกษา		
3	ขาดสื่อ อุปกรณ์ และเทคโนโลยีที่มีส่วนช่วยในการค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม		
4	การบริการและการอำนวยความสะดวกไม่ทั่วถึงไม่เพียงพอ		

ข้อ	ปัจจัยที่เป็นสาเหตุที่ท่านลาออกกลางคัน	ใช่	ไม่ใช่
	คุณภาพผู้สอน และการจัดกระบวนการเรียนรู้		
5	การจัดการเรียนรู้โดยการทำ <u>แผนอาชีพ แผนการเงิน แผนสุขภาพ และแผนการจัดการเวลา</u> ไม่มีความเหมาะสม และเป็นข้อมูลส่วนตัวที่ไม่ต้องการเปิดเผย		
6	ความรู้ที่ได้รับไม่สามารถนำมาใช้ได้จริง		
7	ผู้สอน/ผู้จัดกระบวนการเรียนรู้ไม่มีความสามารถในการถ่ายทอดหรือสื่อสารไม่ชัดเจน ทำให้ไม่เข้าใจ		
8	ผู้สอน/ผู้จัดกระบวนการเรียนรู้ไม่มีคุณสมบัติ ไม่มีคุณธรรมและจริยธรรม		
9	ผู้จัดกระบวนการเรียนรู้ไม่กระตุ้นความอยากรู้อยากเห็น / ไม่สอนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวิธีคิดหรือเปลี่ยนแปลงตนเอง		
	ค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษา		
10	ค่าเล่าเรียนแพง		
11	ค่าใช้จ่ายอื่นๆ เช่น ค่าเดินทาง ค่ากิจกรรม กิจกรรมกับเพื่อน ฯลฯ ทำให้ไม่สามารถจ่ายได้		
12	ไม่คุ้มค่ากับเวลาและเงินที่จ่ายเพื่อการศึกษา		
	ครอบครัวและเศรษฐกิจ		
13	บุคคลในครอบครัว ไม่สนับสนุน เพราะมองว่าไม่ได้ประโยชน์ ทำงานดีกว่า		
14	บุคคลใกล้ชิดต้องการให้ศึกษาในสถาบันใหญ่ ๆ		
15	มีปัญหาครอบครัว หรือ ครอบครัวแตกแยก		
16	มีภาระในการเลี้ยงดูลูก หรือดูแลผู้สูงอายุ หรือสมาชิกในครอบครัวเจ็บป่วย		
17	มีหนี้สินเพิ่มขึ้น		
18	มีภาระการประกอบอาชีพในวันหยุดสุดสัปดาห์ ไม่สามารถเรียนในวันเสาร์/อาทิตย์ได้		
19	ไม่สามารถบริหารจัดการวางแผนค่าใช้จ่ายในการศึกษาได้		
	เหตุผลส่วนตัวของผู้เรียน		
20	พื้นที่การเรียนรู้อยู่ไกล ไม่ปลอดภัย เสียค่าใช้จ่ายสูง		
21	มีปัญหาด้านสุขภาพ เช่น โรคเรื้อรัง หรือความเครียด		
22	รู้สึกว่าคุณเองอายุมากเกินไป เรียนไม่ทันคนที่อายุน้อยกว่า/สมองไม่ค่อยเปิดรับ		
23	มีปัญหาด้านการอ่านและการเขียน เพราะไม่ได้เรียนมานานแล้ว ทำให้ขาดทักษะ		
24	รู้สึกว่าคุณหาอายุมากเกินไป ทำให้ขาดความมั่นใจ		
25	มีงานประจำมากขึ้น ทำให้ไม่มีเวลาเข้าร่วมกิจกรรม/เรียนได้ไม่เต็มที่		
26	ทำงานเพื่อชุมชนมากขึ้น จึงไม่มีเวลาเข้าร่วมกิจกรรม		

ข้อ	ปัจจัยที่เป็นสาเหตุที่ท่านลาออกกลางคัน	ใช่	ไม่ใช่
27	ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ต่ำ เนื่องจากไม่มีเวลาทบทวนบทเรียน และไม่ค่อยเข้าใจสิ่งที่เรียน		
28	อยากเปลี่ยนบทบาทหรืออาชีพที่ไม่เกี่ยวข้องกับการทำงานเพื่อชุมชน		
29	มีปัญหาเกี่ยวกับเพื่อนนักศึกษา หรือ อาจารย์พี่เลี้ยง หรือ ผู้สอน หรือบุคคลอื่นในศูนย์ฯ		
30	ไม่ได้รับประโยชน์จากการศึกษาที่มหาวิทยาลัยชีวิตตามที่คาดหวังไว้		
31	ไม่เต็มใจเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยชีวิตตั้งแต่แรก แต่มีผู้ชักชวนให้มาเรียน		
32	รู้สึกว่าการเปลี่ยนแปลงตนเองทำได้ยาก ไม่รู้สึกว่ายากเปลี่ยน หรือไม่จำเป็นต้องเปลี่ยน		
33	มีกิจกรรมลงพื้นที่ / ดูงาน ในชุมชน มากเกินไป		

๒๒๒๒ ๐๓๐๓๐๓

ดำเนินการโดย

โครงการวิจัย ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาทางเลือก
และผลที่เกิดขึ้นในบริบทของสถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน
สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล

สนับสนุนโดย

สถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน (สรพ.)

บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน)

มูลนิธิพลังที่ยั่งยืน